

ILINNIARTISIQ

DECEMBER 2018

ILINNIARTITSISOQ

IMAK-imit saqqummersitaq
Udgivet af IMAK

Aaqissuisut/Redaktion

Birthe Møller Therkildsen (Akisuss. aaqq./ansvarsh. red.)
Christian Jensen aamma/og Ivalo Egede (redaktør)

Nutserineq /Oversættelse

Sigrid Dahl

Ilioqqaaneq/Layout

Ivalu Risager

Saqqaa/Forside

Narsami atuartut iPad atorlugu videoliortut /Skoleelever i
Narsaq optager video på deres iPad
Assiliisoq/Foto: Rune Bundgaard

Amerlassusai/Oplag

1.500

Naqiterivik/Trykkeri

Toptryk

Imassanut killigittitaq tulleg/Deadline næste nummer
December 2018

IMAK
Noorlernut 23
Postboks 867
3900 Nuuk
Oqarasuaat/Telefon 32 25 50
Fax 32 50 61
imak@imak.gl

IMAK-imi siulittaasoq/

Formand for IMAK

Birthe Møller Therkildsen
Oqarasuaat/Telefon 32 25 50
Oqarasuaat angallattagaq/Mobil 54 33 39

imak@imak.gl

OK - 2018

BODIL KLEIST-SCHIERBECK

OK – 2018

Akissarsiat pillugit isumaqatiginninniarnert killiffiat.

Siulersuisut kissaatigisimagaluarpaat akissarsiat pillugit isumaqatiginninniarnermi angusat uani llinniartitsisumi saqqummersumi ilanngunneqarnissaat.

Ajoraluartumik isumaqatiginninniarnert sulī naammasinngillat, kisianni isumaqatiginninniarneq sulī ingerlavoq. Sulī amigaatigaavut inissitassat kisitassallu arlaqartut.

Nutaamik paasissutissanik peqalerutta tamanna sinniisut aqqutigalugit nalunaarutigineqarumaarpoq.

OK - 2018

Status vedrørende overenskomstforhandlingerne.

Bestyrelsen havde håbet på, at et overenskomstresultat kunne blive præsenteret i dette nummer af llinniartitsisoq.

Desværre er forhandlingerne ikke afsluttet endnu, men der forhandles fortsat. Der mangler fortsat nogle ting, der skal beregnes og forhandles på plads.

Så snart, der er nyt, bliver der udsendt orientering herom til samtlige tillidsrepræsentanter.

Juullimi ukiortaamilu pilluaritsi

Matumani periarfissaq iluatsillugu, IMAK-mi ilaasortat tamaasa ukiumut qaangiutilersumut qujassuteqarfigerusuppakka. Taamatuttaaq allattoqarfimmi suleqatinut sullarissunut qujarusuppunga.

Tamassi juullisiorluarnissassinnik ukiumilu nutaami pilluarnermik kissaallusi pilluaquassi.

Inussianersumik inuulluaqqusillunga,
Birthe Therkildsen, siulittaasoq
IMAK-ip siulersuisui sinnerlugit

Glædelig jul og godt nytår

På vegne af bestyrelsen vil jeg gerne takke medlemmerne af IMAK og vores samarbejdspartnere for et begivenhedsrigt år. En tak skal også lyde til de arbejdsomme medarbejdere i sekretariatet.

I ønskes alle en glædelig jul og et forrygende flot og lykkebringende godt nyt år.

Venlig hilsen,
Birthe Therkildsen, formand
På vegne af bestyrelsen i IMAK

Asasagut suleqatit

IMAK aamma Danmarks Lærerforening ilaasortat utoqqalinersiaat
sulineranilu atugaat pillugit pitsaasumik pingaaruteqartumillu suleqatigiippugut.
Ataatsimoorfippot tassaavoq ilaasortagut ullut tamarluinnaasa
meeqqatsinnut iluaqutissaq pillugu inuiaqatigiinni sullissimmata.

Qujanaq suliniuteqarninnut
– juullimi ukiortaassamilu qamannga pisumik pilluaqquakkit.

Anders Bondo Christensen
Danmarks Lærerforeningimi siulittaasoq

Kære kollegaer

IMAK og Danmarks Lærerforening har et godt og værdifuldt samarbejde,
når det gælder medlemmernes pension og arbejdsvilkår.
Først og fremmest har vi dog det til fælles, at vores medlemmer hver dag gør en stor indsats til
gavn for børnene i vores samfund.

Tak for din indsats – du ønskes en glædelig jul og et godt nytår!

Anders Bondo Christensen
Formand for Danmarks Lærerforening

Meeqqat atuarfiini pisortat suleqatigiiffiat sammillugu

Fokus på lederteamene på skolerne

Suliffinni avatangiisit pillugit suliat malunnartumik annertusi-artorput, malunnarporlu meeqqat atuarfiini ilinniartitsisut pisortallu unammisassarpassuaqartut. Tapersersorneqarnissamik amigaateqarput, uangalu suna tamaat tikillugu pisortat suleqatigiit ikiorserneqarnissaannik aammalu pisariaqartitaminnik ilinniagaqaqqinnissaat pillugit sulissutigerusupakka.

Hans Peter Brobergip aggstumi ilinniartitsisumi ilinniartitsisunngorlaat ukioq manna meeqqat atuarfiini pisortatut atorfinitsinneqarneri ernumanartoqartillugu uparuarpaa. Qujanartumik. Tassami pisortanngortut amerlanerit tassaapput ilinniartitsisunngorlaat inuusuttut aqutsinermik misilittagaqanngitsut.

Tassami taakku pisortanngorlaat inuusuttut suliaasamik annertuumik akisussaaffeqalerput, ullumikkummi meeqqat atuarfiat unamminartorpassuaqarmat. Inuiaqatigiit kissaatigingaarpaat meeqqat atuarfianni kinguaariit tullinnguuttut pitsaasumik angusaqarnissaat, pisortanngorlaalli misilittagakitsut artukkinnginnissaat pingaaruteqarpoq.

Meeqqat atuarfii 25-it ukioq manna nutaamik pisortartaarput, kisitsillu annertoorujussuuvoq. Aamma Inatsisartu-

Antallet af arbejdsmiljøsager er mærkbart stigende, og det er tydeligt at både lærerne og ledelserne på skolerne er udfordrede. De mangler støtte, og jeg vil gøre alt for at lederteamene ude på skolerne får den hjælp og den videreuddannelse, de har brug for.

Hans Peter Broberg slog alarm i august nummeret af Ilinniartitsisoq, fordi rigtigt mange unge lærere startede i et nyt job som skoleinspektører i år. Og tak for det. De fleste af de nye skoleinspektører er nemlig unge og uerfarne lærere, der ikke har erfaring med ledelse.

Det er en kæmpe opgave, som de har fået, de unge skoleinspektører, fordi der er så mange udfordringer i skolen i dag. Hele samfundet sætter sin lid til at folkeskolen skal være med til at kompetenceudvikle de kommende generationer, og det er så vigtigt at de unge ledere ikke brænder op på grund af alle de opgaver, som de simpelthen ikke har mulighed for at løfte på grund af manglende kompetence eller manglende erfaring.

ni ilaasortap Sofia Geislerip (IA) oqallisissatut saqqummiuppaa meeqqat atuarfiini pisortat pisortatut ilinniartinneqartariaqartut. Kisianni siunnersuutaa ataatsimiititalianut ingerlaqqingilaq. Pissanganarpoq qanoq politikerit taman-na malersorniarneraat, kisianni ilanngutinngit-soorusunngilara uparuassallugu:

Tassami atuarfiup pisortaa kisiat aamma-taarli pisortat tamaasa ilanngullugit ikiortaria-qarput tapersortariaqarlutillu. Pisortaq, pisor-tap tullersortaa alloriarfinnilu pisortat tamarmi-ullutik pikkorissarnernut ilinniagaqaqqinnernul-lu peqataatinneqarnissaat pingaaruteqartoru-jussuuvoq. Taamaattumik inatsimmi ilanngun-neqarpat qulakkeerneqassaaq maannakkut siu-nissamilu qanoq isumannaarneqassanersoq.

Taamaaliunngikkutta meeqqat atuarfianni unamminartorpassuit alliartuaassapput qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaajunnaarlutik. Piukkun-artumik atuarfiit ataasiakkat pisortaqanngip-pata, ilinniartitsisut akornanni pisariaqanngit-sumik pissaanerunniullutik pilersinnaapput, tunoqqutaarillutik ingutsinerit tamakkua tamar-mik ilinniartitsisunut stressimik napaateqaler-sitsisinnaasut, taamaattoqarnissaalu kissaatigin-ngilluinnarparput.

Taamaalinikkut najukkami nukiit pigine-qartut atorluarnissaat pisariaqarpoq. Meeqqat atuarfii kommunimilu atuarfeqarfinnut quller-saqarfiit atuarfiit pillugit suliaminnik taperser-soqatigiittariaqarput. Kommuneqarfik Sermer-suumi atuarfeqarfinnut qullersaqarfimmi sulisut amerlalaartukasiupput, kommuninut allanut naleqqiullugit. Taamaattumik pingaaruteqar-poq kommunimut attaveqartuaannarnissaq, tamannalu siulima Sivso Dorhip pingaartillugu sulissutigisimavaa. Maani Kommuneqarfik Ser-mersuumi borgmesteri sulisuilu ataatsimeeqati-gisimavagut immitsinnut paasissutissanik avitse-qatigiinnarluta. Isumaqatigiippugullu tamanna ingerlatiinnassallugu siulersuisunilu taassuma piviusunngortinneqarnissaa suna tamaat tikil-lugu isumagissavarput. IMAK-imi suleqatigiiffe-qarusuppoq sulissutigerusullugulu meeqqat atu-arfiini sullivinnut avatangiisiat siumut isigisu-mik pitsannngorsaaviginissaat isumagissallugu.

■ Birthe Therkildsenimitt

NAMMINEQ PIGISAQ / PRIVAT

Hele 25 skoler har fået nye skoleledere i år, og det er et svimlen-de højt tal. I Inatsisartut har medlem af Inatsisartut Sofia Geisler (IA) også sat fokus på dette emne gennem hendes forslag om leder-uddannelse af skoleinspektører. Men hendes forslag blev ikke sendt i udvalg. Det bliver spændende at følge hvordan politikerne vil føl-ge op på dette, men jeg vil ikke undlade at gøre opmærksom på en-ting:

Det er ikke kun skoleinspektøren, men hele lederteamet, der skal have hjælp og støtte. Det er tvingende nødvendigt at både sko-leinspektøren, men også viceinspektøren og trinlederne, kommer på kompetencegivende kurser og videreuddannelser. Og det bør beskrives i lovgivningen hvordan man vil sikre at dette sker nu og fremover.

Hvis ikke der gøres noget, vil alle de udfordringer, der er i folke-skolen, vokse til et overskueligt niveau. Hvis der ikke er en kvalifi-ceret ledelse på den enkelte skole, vil der blive brugt unødige kræf-ter på magtkampe og hvisken i krogene, alt sammen noget, som giver endnu flere lærere stress, så de går ned med flaget, og det har vi absolut ikke brug for.

Samtidig er det vigtigt at række på de kræfter, der er i lokal-samfundet. Skolerne og den kommunale forvaltning støtter op om hinanden omkring arbejdet på skolerne. I Sermersooq er der ti an-satte i skoleforvaltningen (det skal faktatjekkes), hvilket er rigtigt mange, men i resten af kommunerne er de ganske få medarbejdere til at tage sig af dette arbejde. Derfor er det endnu mere vigtigt at holde kontakten med det kommunale system ved lige, noget som en af mine forgængere, Sivso Dorph, lagde stor vægt på. Vi har her i Sermersooq holdt et gensidigt orienteringsmøde med borgme-steren og hendes stab. Vi har aftalt at mødes løbende, og det vil vi i bestyrelsen gøre alt for at gennemføre. For IMAK vil samarbejde og arbejde proaktivt for at forbedre arbejdsmiljøet i skolerne.

■ Af Birthe Therkildsen

Attaveqatigiinneq pillugu pikkorissarnek Kursus i kommunikation

IMAK-ip siulittaasua Birthe Therkildsen
siulittaasutut ilinniagaqartunut peqataavoq.

Formanden for IMAK Birthe Therkildsen
har været på lederuddannelse

Birthe Therkildsen Danmarkimi ilinniartitsisut kattuffiata aqqis-suussaanik, immikkoortortaqaqfinni siulittaasuneq aamma politikki pillugu ilinniartitaaneranut peqataavoq. Ilinniagaqarneq immikkoortunut modulitut arfinilinnut agguataarneqarnikuuvoq, massakkullu pisoq modulit aapparivaat. Ilinniarneq pikkorissartarfimmi Skarildhusimi Jyllandimiittumi ingerlanneqarpoq.

Tassani qulequtarineqartutut sammineqarpoq attaveqatigiinneq. Attaveqatigiinneq pillugu ilitersuunneqarput, aammalu erseqqaarissumik attaveqarsinnaaneq pillugu tigussaasunik misileraatinneqarlutik. Soorlu oqarasuaat angallattagaq atorlugu ilaasortanut saqqummiussassamik videoliortinneqartut.

Misileraanermi siullermi videoliami saqqummiussassami minutsit pingasut taamaallaat atorneqaqqaapput, videoliamilu tullermi saqqummiussasaq 1½ minutsinut naalisinneqarpoq, naggataatigut Anders Bondop videoliaa 49 sekundinik sivissuuseqartumiit sivikinnerusumik saqqummiussassamik sanaqquneqarlutik. Birthe videoliaa 30 sekundinik sivissuuseqarpoq. Qallunaatut ingerlannera ajunngilaq, kisianni kalaallisut nutsernerani nalunarnerusimavoq saqqummiussap oqariartuutaata nassuiarniarnera pisariunerummat.

Taarsimmat taartumi pisuttuartinneqarput, ataasiakkaarlutillu saqqummiussassamik sanaqquneqarlutik, "Uanga sooq siulittaasuuvunga?"-mik qulequtalimmik. Birthe oqaluttuarpoq: – 14-nik ukioqarlunga misigisara oqaluttuarivara. Aasaasoq sila qulisimasoq anaana erruisoq allarteruppara. Anaana fabrikkimi taamani sulivoq. Anaana oqarfigivaanga pingaaruteqartoq suliffeqalernissara aalajangersimasumillu isertitaqalernissara. Tassaneqqissaq pisumi itigartippara. Akivara: – Naamik, uanga ilinniarniarpunga. Anaana akivoq: – Naamik, taamaasiussanngilatit! Kisianni tassa taama pisup inernerivaa, uanga ilaqtanni siullersaallunga ilinniagaqalerpunga, Birthe Therkildsen oqaluttuarpoq.

Siulittaasutut ilinniagaqartut 16-iusut modulit pingajuanni naapeqqilerpata, siulittaasut tullii aamma peqataatinneqassaput. Nalunngisatsituullu IMAKp siulittaasutut tullerivaa Nikoline Cortzen.

Birthe Therkildsen deltager i Dansk Lærerforenings politiske lederuddannelse for kredsformænd. Uddannelsen er bygget op af seks moduler i alt, og denne gang var det modul 2. Uddannelsen foregik på kursusstedet Skarildhus i Jylland.

Overskriften var denne gang kommunikation. De fik en indføring om kommunikation, og så kom de igennem en række praktiske øvelser i klar kommunikation. De skulle simpelthen lave korte præsentationer på video på mobiltelefonen til deres medlemmer.

I første øvelse måtte indslaget vare tre minutter, dernæst skulle de koge deres budskab ned til 1½ minut, og den sidste gang skulle de prøve at slå Anders Bondos video på 49 sekunder. Birthe fik lavet en video på 30 sekunder. Det gik fint på dansk, men på grønlandsk er det sværere at komprimere budskabet så meget ned, fordi det kræver længere forklaringer på grønlandsk.

Efter mørkets frembrud skulle de gå en tur i mørket og hver især forberede et indlæg med overskriften: 'Hvorfor er jeg formand?'. Birthe fortæller: – Jeg fortalte i mit indslag om en episode, der skete, da jeg var 14 år. Det var en sommerdag, det var gråvej, min mor vaskede op, og jeg tørrede af. Min mor, der arbejdede på fabrikken, hun sagde til mig hvor vigtigt det var, at jeg fik et arbejde og en fast indtægt. Men lige der, i det øjeblik, der sagde jeg fra. Jeg svarede simpelthen: – Nej, jeg vil læse. Min mor svarede: – Det gør du ikke! Men det endte jo med, at jeg var den første i min familie, der fik en boglig uddannelse, fortæller Birthe Therkildsen.

Når de 16 deltagere på lederuddannelsen mødes til tredje modul, der skal de deltage sammen med deres næstformænd. Og næstformanden i IMAK er som bekendt Nicoline Cortzen.

Camilla Trankjær Uummannami
Atuarfik Edvard Krusemi
ilinniartitsisutut sulileqqammerpoq

Camilla Trankjær er lige startet
som lærer på Atuarfik Edvard
Kruse i Uummannaq

NAMMINEQ PIGISAQ / PRIVAT

Uummannami ilinniartitsisoq nersornaaserneqarpoq Lærer i Uummannaq får pris

Camilla Trankjær Uummannami meeqqat atuarfianni
ilinniartitsisutut atorfineqqammersoq, bacheloritut
projektillaa pillugu nersornaaserneqarpoq.

Camilla Trankjær, der er nyansat lærer
på skolen i Uummannaq, har modtaget
en pris for sit bachelorprojekt

Ukiut tamaasa [Lærerprofession.dk](https://lærerprofession.dk)-ip Danmarkimi meeqqat atuarfii aammalu ilinniartitsisut pillugit bacheloritut aammalu diplomprojektitut allaaserineqartuni pitsaanerpaat akornanni nersornaasiinerit ingerlanneqartarput. Ukioq manna bacheloriliaminik nersornaaserneqartoq Camilla Trankjær ip allaaserisimavaa taaguuteqartoq 'Analogier, sprog og antropocentisme i biologi' kalaallisuunngorlugu 'Assigiissuseq, oqaatsinik aammalu uumassusilerinermi inuup inuiaqatigiillu pissusiinik misissuineq'. Aap, qulequtaq taamaattoq takullugu eqqarsarnarpoq, sunarpiarmiuna pineqartoq? Camilla Trankjær ip Århusimi ilinniartitsisunngorniartilluni opgaviliani allassimavaa, tamannalu pillugu oqaloqatigaarput.

–Uanga opgavilianni pineqarpoq uumassusilerineq atuartitsisutitut paasissutissiarineqarnissaanik. Taamatut uumassusilerine-

Hvert år uddeleler [Lærerprofession.dk](https://lærerprofession.dk) en række priser til de bedste bachelor- og diplomprojekter, der er skrevet om lærerne og skolernes verden i Danmark. I år tilfaldt en af bachelorpriserne Camilla Trankjær, der har skrevet en bacheloropgave med titlen 'Analogier, sprog og antropocentisme i biologi'. Ja, man snubler over den overskrift, og hvad betyder den egentlig? Vi har talt med Camilla Trankjær, der skrev opgaven under sin uddannelse, da hun læste til lærer i Århus.

–Min opgave handler om formidling af faget biologi. Den måde man formidler faget

rup atuartitsissutitut paasissutissiarineqartarnerani, inuk uumassusilerinermini qitiutillugu inissinneqartarpoq, kisianni pinngortitaq allarluinnaavoq, aammalu inuit silarsuaanni pinngortitap inissinneqartarnera ajorpoq, Camilla Trankjær oqarasuaatikkut Uummannamiit oqaluttuarpoq.

–Umasut naasullu inuppalaartinneqartarnerat soqutigaa. Aperineqarami bacheloriliornermini qanoq ililluni qulequttamik taamaattumik toqqaasimaneranut Camilla ima akissuteqarpoq: –Ilinniartitsisunngorniarninni uumasusilerineq linjefagitut naammassiartuaartillugu ulluinnarni takussutissaasartut aammalu naasut pillugit suliaravut. Oqaaseqatigiinni nassaassaasarpur naasut arlaatigut piginnaanilikkat, soorlu assersuutigalugu allaqqasinnaavoq: ‘naasoq tasissaarpoq seqernup qinngornera angusinnaajumallugu’. Taamaalillunga pineqartoq sammilerpara. Pissanganartuaanarpoq isiginnaassallugu, qaqugukkut arriitsumik ineriartortoqarnerseq qaqugukkullu ilikkartitsinerunersaq.

Camilla Trankjær aatsaat oktoberip 15-ani Uummannami ilinniartitsisutut aallartippoq taamaattumik suna tamarmi nutaajuvoq. Fagit assigiinngitsut atuartitsissutigisarpai: Qallunaatoortitsineq, uumassusilerineq, nunalerineq, inuiaqatigiilerineq, upperisarsiorneq aammalu assilialiorneq, taamaattumik klasserpaaluit nakkutigineqartussaapput. Aappanilu aamma ilinniartitsisusooq Uummannami tikilluaqqusaakutsoorput aammalu qajassuunneqarlutik, Camilla oqaluttuarpoq. Unaminartuuvoq atuartut qallunaatoorpiarsinaanngitsut oqaloqatiginiarneri, Camillallu malugisinnaavaa atuartut ilaannut atuarusussuseq salliutinneqanngitsaq immaqqa oqaatsit aporfummata.

Ukioq kingulleq Camilla aappanilu angalaarput unnuisarlutik quliinnarlutik, tassanilu eqqartorpaat pissanganassasooq kulturit allat misigisaqarfiginissaat. Nunarsuatsinni googelikut ujaasinerminni Uummannaq nassaaraat, nuannerunartillugulu kulturi allarluinnaammat. Taamaattumik tassunga qinnuteqaatertik nassiuppaat.

Camillap nersornaaserneqarneranik qamannga pisumik pilluaqqungaarparput kissaallugillu aappanilu siunissaannik ajunnginnerpaamik.

■ Ivalo Egedemit

biologi på, der sætter man mennesket i centrum for biologien, men naturen er noget helt andet, og det er uheldigt at placere naturen i et menneskeligt univers, fortæller Camilla Trankjær på en telefon fra Uummannaq.

Menneskeliggørelsen af dyr og planter interesserer Camilla. På spørgsmålet om hvordan man vælger et emne som dette til sin bacheloropgave, svarer Camilla: –Jeg var ved at afslutte mit linjefag biologi, hvor vi arbejdede med hverdagsforestillinger og emnet planter. Man kan støde på tekster, der giver planter en slags egenskaber, hvor man for eksempel har skrevet: ‘Planten strækker sig for at nå sollyset’. Og så dykkede jeg ned i det emne. Det er spændende at se på, hvornår der er tale om langsom evolution og hvornår det er tillæring.

Camilla Trankjær startede først på skolen i Uummannaq den 15. oktober i år, så alt er ganske nyt for hende. Hun underviser i mange forskellige fag: Dansk, biologi, geografi, samfundsfag, religion og billedkunst, så der er, som hun siger, nogle klasser at holde styr på. Hun og hendes kæreste, der også er lærer, har fået en rigtig god modtagelse i Uummannaq, og der bliver taget meget hensyn til dem, fortæller Camilla. Udfordringen er lidt at kommunikere med de elever, der ikke rigtigt forstår dansk, og Camilla kan mærke at motivationen til at gå i skole måske ligger på et lille sted hos nogle af eleverne, måske på grund af sprogbarrieren.

I vinter var Camilla og hendes kæreste på en shelter-tur, og der talte de om at det kunne være spændende at rejse ud og opleve andre kulturer. De googled forskellige steder i verden, og fandt Uummannaq, der så ud til at være et fantastisk sted med en helt anden kultur. Og så sendte de en ansøgning afsted.

Vi ønsker Camilla Trankjær tillykke med den fine pris og ønsker hende og hendes kæreste alt det bedste fremover.

■ Af Ivalo Egede

Qanoq isumaqarpa antropocentisme?

Taaguutip nalinginnaasumik eqqarsartarnerup taartigaa inuup sananeqaataata uumassusillip umasut ineriartornerata siunertaa – imaluunniit nunarsuup ineriartornera tamaat – taamaattumik tunngaviusumik uumassusillinnit allanit allaanerulluni. Antropocentismemut akerliusoq tassaaavoq inuup silaannarsuarmut sanilliullugu isigineqarnera, inuup isigineqarnera silaannarsuarmi mikisuararsuurtut inissisimammat.

Hvad betyder antropocentrisme?

Begrebet dækker den traditionelle forestilling om, at den menneskelige organisme er formålet for den biologiske udvikling – eller evt. for hele verdensudviklingen – og derfor er principielt forskellig fra enhver anden organisme. Modsætningen til antropocentrisme er en opfattelse af mennesket i kosmisk perspektiv, hvor mennesket anses som en ubetydelig del af det umådelige kosmos. (denstoredanske.dk)

Angalanerusariaqarpugut Vi skal rejse mere

MAJA IVERSEN

*Maja Iversen Atuarfik
Mathias Storchimi pisortaavog.*

*Maja Iversen er skoleinspektør på
Atuarfik Mathias Storch i Ilulissat*

Illikartarnerup ineriartortinniarnissaa pillugu
nutaamillu eqqarsarniaraanni suna pisariaqarpa?
Taamatut aperivoq Maja Iversen Finlandimut
angalaqqammersimasog.

Hvad skal der til for at skabe nytænkning
og et opbyggeligt læringsmiljø?
Sådan spørger Maja Iversen efter
en rejse til Finland

Maja Iversen Atuarfik Mathias Storchimi pisortaasoq, 13. aamma 14. september Helsinkimi Finlandimiittumi atuarfiit pisortaasa oqalliffianni peqataavoq. Oqalliffik Nunat Avannarliit Ilinniartitsisuisa Samrådiata (NLS) aaqqissugaraa.

Maja Iversen oqaluttuarpoq: –Angalaneq assut pik-kunarpoq. Pingasunngornermi Ilulissaniit aallarpunga, arfininngornermilu angerlamut apuullunga. Karno Lynges Atuarfik Ukaliusamiit aamma peqataavoq, isumaqatigiip-pugullu tulliani angalalerutta ataatsimiinnginnermi naleq-qussaqqaartariaqassalluta. Timmisartorsimanerput malugeqaarput ataatsimiinnerlu svenskitut ingerlanneqarluni. Taamaakkaluartoq aporfusinnaasut misigalugit ajunngilaq, tassami nunani allani qanoq iliortarnersut misigalugit takullugillu pingaaruteqarlunnarpoq.

Ulloq siullesq sisamanngornermi 27-iulluta immitsinnut ilisaritippugut, taassuma kingorna nunanit avannarlernit tamanit nalunaarusiat saqqummiunneqarput. Kalaallit Nunaat saqqummiisussat allassimaffianni ilaangilaq, kisianni ataatsimeeqataasut allat Kalaallit Nunaat pillugu apeqqute-qarput, Maja Iversenip Karno Lyngellu uppersarsarpat Kalaallit Nunaanni nunat avannarliit assigalugit aqutsinerup tungaatigut unammillernartoqartoq. Suliat annertussusiat, akissusaaffiit aammalu akissarsiat pillugit tamanit soqutigineqarput. Tamanut saqqummiisoqareemat rapportit pillugit eqimattani tallimani oqallisigineqarput.

Atuarfik pulaarlugu

Tallimannngornikkut Helsinkimi meeqqat atuarfiinut atuarfiit pisortaat pulaartinneqarput. Peqataasut atuarfiit assiginningsut pingasut toqqarsinaavaat:

- Daghemmet Axel, nukarliit atuarfiat
- Rouholahden ala-asteen koulu, atuarfik 1.-6.klassenoortoq
- Ressun peruskoula, atuarfik 1. -9.klassenoortoq
- Ressun lukio, gymnasia

Maja Iversenip atuarfik 1.- 9.klassenoortoq pulaarniarlugu toqqarpaa, atuarfillu internationaliusoq Ressu Comprehensive School-imik atilik takusarpaat.

Ressumi malunnarpoq ilikkarniarneq pillugu avatangiisit apeqqutaanngitsut. Maja Iversenimi atuarfimi nutaarlunnarmi moderniusumilu pisortaavoq tassungalu ima oqarusuppoq: – Atuatitsinerup imarisaa apeqqutaallunnarpoq ilikkartitsiniarnermi. Ressumi illutaat nutaangitsorujussuupput, quleriit tallimaapput ilinniartitsisullu avatangiiserippallaanngillat. Taamaallaat ilinniartitsisut suliffigisinnaasaat tallimat-arfiniupput, taakkulu gann-gimi inissisimapput. Ilinniartitsisut inaat mikisuraavoq aamma anitsiartarfik angivallaanngilaq.

Maja Iversen, der er skoleinspektør på Atuarfik Mathias Storch, deltog den 13. og 14. september på Skolelederforum i Helsinki i Finland. Forummet var arrangeret af Nordiske Lærerorganisationers Samråd (NLS).

Maja Iversen fortæller: –Det var en intens tur, for jeg rejste fra Ilulissat om onsdagen og var hjemme igen om lørdagen. Karno Lynges fra Atuarfik Ukaliusaq deltog også på samrådet, og vi var enige om, at en anden gang vil vi sikre os, at vi kan nå at akklimatiseres før sådan et møde. Vi havde jetlag, og mødet blev holdt på svensk. Men det er i orden at opleve lidt strabadser, for det er så vigtigt at komme ud og opleve, hvordan de gør i andre lande.

Den første dag, om torsdagen, var der en præsentationsrunde med de 27 deltagere, og derefter blev der afgivet nationale rapporter fra alle de nordiske lande. Grønland stod ikke på listen, men de andre mødedeltagere spurgte ind til forholdene i Grønland, og Maja Iversen og Karno Lynges bekræftede, at Grønland har de samme ledelses-udfordringer, som man har i de andre nordiske lande. Arbejds mængden, mængden af ansvar og lønforholdene var emner, der optog alle. Efter fremlæggelserne i plenum blev resultaterne fra en undersøgelse om arbejdslivsbarometer udført i Finland fremlagt, og senere blev disse drøftet i fem grupper.

Besøg på en skole

Fredag besøgte skoleinspektørerne folkeskolerne i Helsinki. Deltagerne kunne vælge mellem fire forskellige slags skoler:

- Daghemmet Axel, en forskole
- Rouholahden ala-asteen koulu, en skole med 1.-6. klasse
- Ressun peruskoula, en skole med 1.-9. klasse
- Ressun lukio, et gymnasium

Maja Iversen valgte at besøge en skole med 1. – 9. klasse, og kom med på det hold, der besøgte den internationale skole Ressun peruskoula.

Det, der var tydeligt på Ressu, var at de fysiske omgivelser ikke er afgørende for om det lykkes at skabe et opbyggeligt læringsmiljø. Maja Iversen er selv skoleinspektør på en topmoderne nybygget skole, men om det siger hun: –Det er indholdet i undervisningen, der er det afgørende. Bygningerne på Ressu var rigtig gamle, der var fem etager i den gamle bygning, og lærerne havde kummerlige fysiske forhold. Der var kun fire fem arbejdsstationer til lærerne, og de stod ude i gangen. Lærerværelset var lille bitte, og skolegården var heller ikke ret stor.

*Nunat avannarliit
atuarfiit pisortaasa
aamma qeqertaq
Sveaborg takornariar-
paat, tassani sorsun-
nersuarmit pallitaa-
lisaqarpoq.*

*Skoleinspektørerne
fra de nordiske lande
nåede at komme
på udflugt til øen
Sveaborg, hvor der
ligger en fæstning
fra krigens tid*

Ressumi qulequtaq aaliangersimasooq aallaavigalugu sam-
misqaqtitsinerit sapaatit akunnerini arfinilinni ataannartuni
sivisussuseqartarput, pisortallu pulaarneranni immikkut sam-
misqaqtitsinertik naggaseraat pulaarpugut. Maja oqaluttuar-
poq: –Ulloq taanna igasarfik inunnik ulikkaavippoq, inersima-
sut meeqqallu. Paasinarsivoq inersimasut tassaniittut tassaasut
angajoqqaat taamatut sammisaqartitsinermi peqataatinneqan-
gaatsiartartut. Ulluinnarni atuartunut 90-inut ilinniartitsisut si-
samaasarput, taamatut immikkut ittumik sammisaqartitsinermi,
angajoqqaat peqataagaangata tamarmik ajunngitsumik iner-
qartarput.

Maja Iversenip nunatsinni qangatut atuartitseriaaseq aqun-
neqangaatsiartooq moderniusumut ilikkartitseriaatsimut taarser-
neqarsinnaanerani soqutigisorujussuuaa. Aamma IT atorlugu
atuartitsineq Londonimi ukioq kingulleq pisoq peqataafigaa,
nunanilu allani qanoq atuarfiit ingerlanneqarneri takussallugit
pingaaruteqartoq oqarluni: –Ilaqutariit ingerlalluanngitsut inger-
lanerat ilorraap tungaanut saatsissallugu ajornanngitsoq takuar-
put. Aamma ilikkarniarnikkut avatangiisit pitsaasut pilersinne-
qarsinnaapput. Nunani allani taamatut iluatsissimavaat. Kisianni
iluqaqaanngilaq inuttut ataasiakkaatut taamatut takusassarsior-
neq, aturfimmi sulisut tamarmik angalasinnaanerani pilersinne-
qarsinnaasariaqarput. Tassami ileqqugut allannngortikkuminaat-
sittarpagut, nutaamik eqqarsarluni pilersitsineq allatullu iliorsin-
naanermik atuartitsineq sulereernerup kingorna ualeq ataaseq
atorlugu oqalugiartitsinermi ilikkarneqarsinnaanngilaq.

På Ressu kører de emneuger seks uger i træk,
og den dag skolelederne var på besøg på skolen,
var der afslutning på sådan et forløb. Maja for-
tæller: –Den dag var der helt vildt mange men-
nesker i skolekøkkenet, både voksne og børn. Det
viste sig at mange af de voksne der var der, var
forældre, der i meget høj grad involveres i projek-
terne. Normalt er der fire lærere til 90 elever, når
der er projektarbejde, men fordi der er så mange
forældre, der er involverede, lykkes det hele på
bedste vis.

Maja Iversen er meget optaget af, hvordan vi
her i landet kan flytte os fra den gammeldags top-
styrede undervisning til et moderne læringssyn.
Hun deltog også på en researchrejse om IT i un-
dervisningen til London sidste år, og siger at det
er så vigtigt at komme ud og se, hvordan andre
lande kører deres skoler: –Det er muligt at bryde
den cirklen med de socialt belastede familier. Det
er også muligt at skabe gode læringsmiljøer. Det
har de gjort i andre lande. Men det nytter ikke at
vi tager ud i verden som enkeltpersoner. Alle på
skolen burde kunne rejse ud sammen. Vi er jo va-
nemennesker, og der skal mere end et enkelt fore-
drag på skolen efter arbejdstid til rigtigt at skabe
nytænkning og nye måder at gøre tingene på.

Ressu Comprehensive School

Atuarfimmi tassani finlandimi ilikkagassatut angusassat nalinginnaasut malinneqarput aammalu guidelines-it, taakku illoqarfik Helsinkimi sananeqarsimapput. Atuarfiup nammineq atuartsissutissatik ineriartortissimavaat.

Atuartut profilii

Atuarfiup siunertaraa atuartut nunarsuarmioqataanermut eqqarsalersissallugit. Atuarfimmi atuartuutitik kajumissaa-tarpaat eqeersimaarlutik akisussaafeqarlutillu najukkaminni inooqataassat nunagisaminnut nunarsuarmioqataasutullu, taakkualu inuttut piginnaasaqarnerup ikorfartorpaat:

- Alapernaatsuuneq
- Nalunngisaqarneq
- Eqqarsarluarneq
- Oqaloqatigiissinnaaneq
- Anguniakkat aaliangersimasut
- Ammasuuneq
- Isumassuineq
- Sapiitsuuneq
- Oqimaaqatigiissuseq
- Utertitsineq

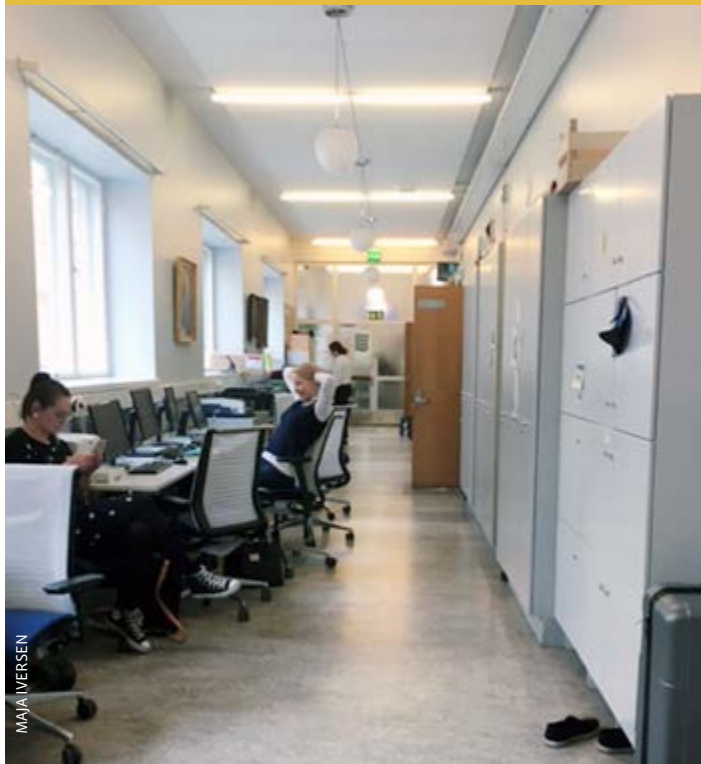
Elevernes profil

Målet er at opfordre eleverne til at få en international måde at tænke på. På skolen opfordrer de eleverne til at blive aktive og ansvarlige medlemmer af lokal-samfundet og det nationale og det internationale samfund, og disse menneskelige egenskaber understøttes:

- Nysgerrig
- Vidende
- Tænkende
- Kommunikerende
- Principfast
- Open-minded
- Omsorgsfuld
- Modig
- Balanceret
- Reflekterende

Ressu

På Ressu følger man både det nationale finske pensum og guidelines, der er udarbejdet af byen Helsinki. Skolen har udviklet sit eget undervisningsmateriale.

Ilinniartitsisut piareersaraangami suliffi paarlersuarmpiipput
Lærernes arbejdsstationer på gangen

*Christian Jensen
IMAK-imi sulissisutut
sulileqqammerpoq*

*Christian Jensen er
startet som sags-
behandler i IMAK*

Tikilluarit Christian Jensen

Velkommen til Christian Jensen

**-IMAK-imi sullissisutut
atorfineqqammersoq ilisaritillugu.**

**– Præsentation af den nye
sagsbehandler i IMAK**

Christian Jensenip IMAK-imi sullissisutut atorfilik, kattuffileneq sungiukkiartuaarpaa, ukiuni arlalinni kommunip iluani pisortatut sulereerluni. IMAK-imi suleqatigiit piginnaanilisuit akornanni sulilernini nuannaarutigalugu oqaatigaa.

Christian, Iluliarmiuisoq ilinniartitsisutut 2005-mi Ilinniarfissuarmi naammassivoq, taassuma kingorna Ilulissani, Nuummi Maniitsumilu ilinniartitsisutut suleqqaarpoq atuartut ADHD-tut aammalu Ilulissani heldagsskolemi ilinniartitsisuuffigalugit.

– 2010-mi Nuummi Ilisimatusarfimmi inuiaqatigiileneq pillugu atualerpunga bacheloritullu 2014-mi naammassilunga. Ilinniarnerma nalaani nuliara naapippara. Malene Aasiammiuuvooq ukiorpassuarnili Nuummi najugaqarpoq ilaqutaalu maani Nuummiillutik, Christian qungujulalluni oqaluttuarpooq.

Christian Jensen, der er den nye sagsbehandler i IMAK, er ved at vænne sig til at være en del af en faglig organisation, efter i flere år at have været chef i det kommunale system. Han fortæller, at det er dejligt at være blevet en del af et stærkt fagligt team i IMAK.

Christian, der er fra Ilulissat, blev færdig som lærer fra Ilinniarfissuaq i 2005, og siden da har han arbejdet i Ilulissat, Nuuk og Maniitsoq, først som lærer og siden som lærer for elever med ADHD og autisme i heldagsskolen i Ilulissat.

– Jeg startede med at læse på Ilisimatusarfik i Nuuk i 2010, og blev i januar 2014 bachelor i samfundsvidenskab. Under mit studie mødte jeg min hustru. Malene er oprindeligt fra Aasiaat, men har boet

*Christian Jensenip piffissaq immami
angalanermik atussallugu nunannaraa*

*Christian Jensen elsker at
tilbringe tid på havet*

– Ukioq ataaseq Nuummi suliffissarsiuussisarfirmi sulierarlunga Qaasuitsup/Avannaata kommuniani atuarfeqarfiit pillugit qullersaqarfimmi MISI-mi Avannaanilu fagchefitut atorfinippunga, Christian oqaluttuarpoq nangillunilu: – Ukiuni taakkunani assut ilungersunarsimavoq piffissamimi annertuumi kisimiillunga sulisimavunga. Amigaatigisimavara uattulli suliaqartunik avitseqateqarnissannik.

Christiaap IMAK-imi aallartinnini ima oqaluttuaraa: – Maani IMAK-imi septemberip 1-ani 2018 sulilerpunga, sulilu suliasat annertuut iserfiginiarneri ingerlappakka. Maannakkut suliasat ajornanngitsunnguit ingerlappakka soorlu feriefondimut akiliunneqarsimannngitsut misissorlugit aammalu allakkat takkuttut journalimut allallugit. Taakkua saniatigut ulakkkut suliasat agguataarnerini suliasanik tunineqartarpunga. Suliasat assigiinngitsut tamaasa aallaqqaataaniik peqataaffigaakka.

Christian Jensenip aamma peqataaffigisimavai suliat pillugit isumaqatigiisitsiniarnerit, soorlu IMAK-ip sulisitsisullu akunnerminni sulineq pillugu isumaqatigiissut imaluunniit isumaqatigiissutinik unioqqutisisoqarsimatillugu aaqqiinarnerini.

– Sulineq pillugu isumaqatigiissutit aammalu isumaqatigiissutit pillugit ilisimaaraakka, aammalu nutaanik unammiligassanik suliaqarnek nuannaralugu, taamak akivoq Christian aperineqarami suna pikkoriffigineraa. – Tassunga akerliusumik oqaatigissavara kalaallisut oqaatsit unamminartoqartikkakkit, soorlu ilaasortat oqarasuaatikkut imaluunniit mailikkut akisagukkit imaluunniit oqaloqatigissagukkit. Kisianni suleqatima Sigrid Dahlip arlaatigut naqqitassaqarpat ikiorluarpaanga.

Christiaap suliffigisimasaanut allanut sanilliussagaanni IMAK-ip journalsystemia pitsaalluinnarpoq pappiaqqallu naniumarlutik. Christiaat oqaluttuarpoq: – Tamanna allani naammatoorsimanngilara. Suliat inissinneqartarneri allallu journalit imaat pillugit tamarmik nakkutigisaalluinnarput. Journalsystemip takutippaa IMAK-i kattuffittut pitsaalluinnartumik suliamillu ilisimaarinnittumik ingerlanneqarnera pitsaalluinnartoq. Christian naggasiivoq.

i Nuuk i mange år, og har sin familie her i Nuuk, fortæller Christian med et smil.

– Efter et lille år som afdelingsleder på jobcenteret i Nuuk, blev jeg ansat som fagchef for Skoleområdet og MISI Avannaa i Avannaata Kommunia, fortæller Christian Jensen, og fortsætter: – Det var en hård tid, hvor jeg meget af tiden var mutters alene på pinden. Jeg savnede at kunne sparre med andre fagfæller.

Christian fortæller således om sin opstart i IMAK: – Jeg startede jo her i IMAK den 1. september 2018, og er stadig i gang med at sætte mig ind i det omfattende arbejde, der forgår her på organisationens hovedkontor. Jeg tager mig af de nemmeste sager, som manglende indbetalinger til feriefonde og journalisering af post. Derudover får jeg opgaver tildelt, når vi fordeler opgaverne imellem os på morgenmøderne. Jeg kommer til at prøve lidt af det hele her i starten.

Christian Jensen har ligeledes været med til flere mæglingsmøder, for eksempel hvis der er en tvist mellem IMAK og en arbejdsplads om et brud på en arbejdstidsaftale eller en overenskomst.

– Jeg er rimeligt meget inde i stoffet omkring arbejdstidsaftaler og overenskomster, og det tænder mig at sætte mig ind i nyt stof, svarer Christian på spørgsmålet om, hvad han er skarp til. – I modsætning til dette er jeg lidt udfordret på det grønlandske sprog, når jeg taler i telefon eller når jeg skal svare på mails fra medlemmerne. Men der er min kollega Sigrid Dahl super til lige at rette teksterne igennem og hjælpe mig med den udfordring.

I modsætning til de andre steder, hvor Christian har arbejdet, så er journalsystemet i IMAK totalt gennemført, og det er nemt at finde rundt i. Christian fortæller: – Det har jeg altså ikke oplevet andre steder. Der er helt vildt meget styr på alt baggrundsmaterialet og resten af indholdet i journalen. Journalsystemet et godt billede på, at IMAK altså er en meget professionel og velfungerende fagforening, slutter Christian.

ICC-mi ilinniartitaaneq sammivaat

ICC har sat fokus på uddannelse

**Birthe Therkildsen ukioq manna ICC-ip
ataatsimeersuarnerini marluusuni
peqataasimavoq. Ataatsimeersuarneq siulleq
Nuummi februaarimi ingerlanneqartumi tullianilu
aasaq manna Alaskami pisumi peqataalluni.**

**Birthe Therkildsen har i år deltaget i
to ICC konferencer. Den første var
konferencen om uddannelse i Nuuk i
februar måned, og i sommer deltog
hun på ICC's generalforsamling i Alaska.**

– Utqiarvik Alaskamiittumut angalanerput sivisoqaaq. Illoqarfik Alaskap avannarpasinnerpaavani inissisimavoq, qaqqaanngilaq, imarlu sinerlugu marraasumi inissisimavoq, Birthe Therkildsen oqaluttuarpoq. – Tikikkatta assorsuaq uummammik tikilluaqqusaavugut, aaqqissuisullu sulilluarsimaqaat.

Birthe oqaluttuarluni nangippoq: –Ataatsimeersuarnermi immikkut ilisimasallit arlalissuit Issittumi sumiiffinni assi-giinngitsuni, ineriartorneq pillugu saqqummiipput. Aatsi-tassarsiorneq, aningaasaqarniarneq, inuussutissarsiorneq pisuussutillu uumassusillit pillugit pissutsit qanoq innersut oqaluttuarput . Gert Mulvad suleqatigiit sinnerlugit peqqin-neq pillugu saqqummiussaqaarniaraluarpoq, peqataasinnaa-junnaarsimammat, Karl Kristian Krusep saqqummiukkusutai oqaluttuarai. Aallartitat tamarluinnarmik isumaqatigiissuti-gaat imminortarneq unammiligassat annerpaartaattut taal-lugu inissisimasooq.

Taassuma kingorna aallartitat Inuit Issittup immikkoor-tortaanersut 18-iusut, ICC-ip ukiuni sisamani tulliuuttuni suliniutissaat isumaqatiginninniutigaat. Suliniutissat 58-it

– Det var en lang rejse at tage til Utqiarvik i Alaska. Byen ligger i det allernordligste af Alaska, hvor der ingen fjelde er, og byen ligger langs havet på en flad slette af ler, fortæller Birthe Therkildsen. –Vi blev modtaget med stor hjertevarme, og arrangørerne havde virkelig gjort det godt.

Birthe fortsætter: – På konferencen blev der holdt en masse oplæg, hvor ressourcepersoner berettede om udviklingen i de forskellige regioner i Arktis. Vi hørte hvordan det står til indenfor en lang række emner som råstoffer, økonomi, ernæring og de le-vende ressourcer. Gerth Mulvad skulle fremlægge på vegne af arbejdsgruppen om sundhed, men da han var forhindret i at deltage, fremlagde Karl Kristian Kruse hans oplæg. Alle delegerede var enige om at selvmord er en af de allerstørste udfordringer, vi har.

Derefter forhandlede de 18 delegater fra hver af de fire Inuit regioner i Arktis om hvilke opgaver, ICC skal arbejde med i løbet af de næste fire år. Der blev vedtaget 58 anbefalinger. Den grønlandske delega-

Inuit Circumpolar Council

ICC 1980-mi pilersinneqarpoq. Ukiut sisamakkaarlugit ataatsimeersuartoqartarpoq, Inuit immikkoortortaarfianit pingasuusunit 18 aallartitaapput, uanngaaneersut, Kalaallit Nunaat, Canada aamma Alaska, Tjukotkamiilli aallartitat 12-innaat. Aasaq manna Kalaallit Nunaanniit aallartitat 17-iinnaapput, KANUKOKA atorunnaarsinneqarnikummat.

ICC-ip Kalaallit Nunaanni siulersuisui tallimanik inuttaqarput:

- Hjalmar Dahl, siulittaasoq, ICC-imilu Internationalimi siulittaasup tullia
- Nuka Kleemann, Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiat, siulittaasup tullia
- Aviâja Egede Lynge, MIO sinnerlugu oqaaseqartitaq
- Sofie Svendsen, SIK
- Apollo Mathiassen, Avannaata Kommunia
- Birthe Therkildsen siulersuisuni sinniisutut siullersaavoq.

Inuit Circumpolar Council

Inuit Circumpolar Council (ICC) blev etableret i 1980. Der holdes generalforsamling hvert fjerde år, og 18 delegerede fra hvert af de tre Inuit områder, Grønland, Canada og Alaska samt Tjukotka med 12 delegerede udgør generalforsamlingen. I sommer var der kun 17 delegerede fra Grønland, fordi KANUKOKA er blevet nedlagt.

Bestyrelsen i ICC Kalaallit Nunaat består af fem personer:

- Hjalmar Dahl, formand og vicepræsident i ICC International
- Nuka Kleemann, Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiat, næstformand
- Aviâja Egede Lynge, talsperson i MIO
- Sofie Svendsen, SIK
- Apollo Mathiassen, Avannaata Kommunia
- Birthe Therkildsen er 1. suppleant i bestyrelsen.

aaliangiunneqarput. Nunatsinniit peqataatitat suliniutigerusullugit siunnersuutigivaat, meeqqat pillugit sullissineq, utoqqartatta salliutinneqarnissaat aammalu peqqinnerusumik inuuneqalernissaq anguniarneqassasoq, immartattalu mingutsinneqarnera annikillisinneqassasoq, Birthe Therkildsen oqaluttuarpoq.

2019-mi ilinniartitaaneq pillugu suleqatigiinnik pilersitsisoqassaaq . aamma nunap immikkoortuini sisamaasuni ilinniartitaaneq pillugu suleqatigiittussanik pilersitsisoqassalluni. Nuummi ilinniartitaaneq pillugu ataatsimeersuaertitsinermi innersuussutigineqartut ilanngullugit aamma eqqartussavaat , ukuusut:

- Ilinniartitaaneq pillugu pædagogikki, uuttuinerit, nalliinerit, ilikkagaassat, atuartitsissutit nukiillu pigineqartut pillugit Inuit eqqarsaatigalugit suliniutit tapersorsornissaat
- Ilinniartitaanerup naleqqussarnissaa, Inuit avatangiisaat aammalu utoqqartamik ilisimasaat misilittagaallu, oqaluttuarisaaneq, oqaatsit kulturillu aallaavigalugit
- Politikikkut oqartussaasut suliffeqarfiillu aningaasatigut tapiissuteqarnissaat sunniuteqarfigalugit .
- ICC kajumissaarneqassasoq best practice atorlugu Inuit oqaatsitik allattaasertillu atorlugit avitseqatigiinnissaannik.
- Inuit akornanni ilinniagaqarneq pillugu periutsinik attaveqarniarnikkullu tapersorsornissaannik.
- Inuit amerlanerusut Issittup avataani qaffasinnerusumik ilinniagaqarnissaannik periarfissiuuneqarnissaat aammalu Issittumi ilinniartut paarlaasseqatigiissinnaanerit tapersorsorlugu.

Attaveqarfiit pitsaasut

ICC-ip siulittaasua Hjalmar Dahl Kalaallit Nunaanneersaq oqaluttuarpoq, ICC-mi soqutigisaqatitik soorlu KNAPK aammalu IMAK, suleqatiginerisa nukittorsarnissaat sulisutigerusullugu. Tassami nukiit pioreersut ilisimasallu pillugit pigisaqareersut atorluarnissaat pingaarneruvoq, nammineq nutaanik suliniutinik sanaartornermiit.

Hjamar Dahl oqarpoq: – IMAK-ip ICC-mi peqataanera iluaqutaqaaq. IMAK-ip aallartitaasa akornanni peqataatitaqarneq nukittunerulersimavoq, Birthemisulerusussuseqarpoq aammalu Kalaallit Nunaani atuarfeqarnerup ilinniartitaanikkullu iluani ilisimasai annertupput.

tion anbefalede at arbejdet med børnene og de ældre skal vægtes højt, at der skal sættes ind for at opnå en sundere livsstil, og at der skal arbejdes for at mindske forureningen af vore have, fortæller Birthe Therkildsen.

Der skal i 2019 nedsættes en arbejdsgruppe om uddannelse med repræsentanter fra alle Inuit regioner i Arktis. Arbejdsgruppen og fire lokale udvalg skal implementere de anbefalinger, der blev vedtaget på uddannelseskonferencen i Nuuk, herunder:

- Støtte udviklingen af og implementering af uddannelsesmæssige initiativer, pædagogikker, målinger, evalueringer, pensum, undervisningsmaterialer og ressourcer, alt sammen med fokus på Inuit.
- Tilpasse uddannelsessystemet, så det reflekterer Inuit uddannelse med udgangspunkt i vores omgivelser, herunder de ældres viden og erfaringer, historie, sprog og kultur.
- Øve indflydelse på de institutioner og politiske fora for at sikre at der afsættes tilstrækkelige midler til disse formål.
- Opfordre ICC til at dele best practice for at styrke Inuit sprog i skrift og tale.
- Understøtte kommunikation om de bedste metoder indenfor Inuit uddannelse.
- At støtte at flere Inuit får mulighed for at komme på højere uddannelse udenfor Arktis, og at der skabes mulighed for udveksling af studerende i hele Arktis.

Gode netværk

Præsident for ICC Greenland Hjalmar Dahl fortæller, at de i ICC bruger deres kræfter på at styrke samarbejdet med interesseorganisationer som KNAPK og IMAK. Det gælder om at skabe gode netværk og trække på de ressourcer, der sidder inde med viden og erfaring, i stedet for at forsøge at opbygge nye strukturer.

Hjalmar Dahl udtaler: – Det er meget positivt, at IMAK deltager i arbejdet i ICC. Der er sket en mærkbar styrkelse af delegationen i IMAK, fordi Birthe er så aktiv, og fordi hun bidrager med sin store erfaring om skole og uddannelse i Grønland.

Meeqqat atuarfiannit kivitsiniarneq

Et løft af folkeskolen

IMAK-ip siulittaasua Birthe Therkildsen
'Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfianianit
kivitsiniarneq` -mi aqutsisuini ilaasortaavoq

Birthe Therkildsen, formand for IMAK,
er medlem af styregruppen for
'Et løft af den grønlandske folkeskole'

Soorlu ukiarmi nalunaarutigineqartoq kommunit tallimaasut suleqatigiillutik atuarfeqarfik pillugu suliniuteqarput. Suliniutip siunertaraa ukiut tallimat qaangiuppata Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiani atuartut pitsaannerusunik angusaqarlutik naammassissasut taamaalilluni inuusuttut amerlanerusut meeqqat atuarfiat qimakkunikku ilinniagaqalernissamik ingerlatsilissasut. Kommunit suliniutertik aqqutigalugu – teknologi kivitsisigalugu – meeqqat atuarfianni pædagogikkimik nutaamik eqqarsarnikkut atuartitsineq ilikkariartornerlu nutaamik tunngavississavaa.

Suliniut oqaluttuarisaanermut ilannguppoq, tassami kalaallit nunaanni meeqqat atuarfiani angusatigut malunnartumik kivitsisuussaaq, kommunit tallimaasut fondinit angisuunik sisamaasunit tapersersorneqarlutik 50 mill. Koruuninik aningaasaliipput. Villum Fonden, A.P. Møller Fonden og Hempel Fonden suliniummut 15 mio. kroninik tapiipput, aammalu OAK Foundation Qallunaat Nunaanneersoq 5 mio. kroninik tapersiivoq.

Aningaasaateqarfiit sisamaasut, Ilinniartitaanermut, Kulturimut, Ilisimatusarnermut Ilagiinnullu Naalakkersuisoqarfik, Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik aammalu Ilinniartitsinermik Ilisimatusarfik aammalu suliffeqarfinnit peqateqarlutik styregruppemut ilaapput. Maannakkut Air Greenlandimi pisortat ilaat siornatigullu naalakkersuisuusimasoq aqutsisuni siulittaasuvoq.

Maliina Abelsen Ilinniartitsisumut ima oqaluttuarpoq: – Suliniutip nukittuffigaa nuna tamakkerlugu akimut suliniutaammat, kommunit tamarmik peqataapput, aningaasaateqarfiillu tapersersuisinerat nutaanik periarfissiipput. Meeqqatta inuusortortattalu ilinniagaqarnissaat inuiaqatigiinni suliniutisat pingaarnerpaattut inissisimavoq, suliniutillu uumap atuarfeqarfiit ilinniagaqarfiillu kivinneqarniarnissaat ajornannginnerulersissavaa.

Birthe Therkildsen oqaluttuarpoq, aqutsisuni assigiinngitsunik ilisimasalinnik inuttaqartoq augustimi 2018-mi siul-

Som det blev meldt ud i efteråret er de fem kommuner gået sammen om at udvikle og gennemføre et fælles skoleprojekt. Projektet skal resultere i, at folkeskoleeleverne i Grønland om fem år får bedre karakterer, og at flere unge vil fortsætte i uddannelse efter folkeskolen. Gennem projektet vil kommunerne – med teknologi som løftestang – gentænke de pædagogiske indsatser i folkeskolen og skabe grundlag for en ny måde at undervise og lære på.

Det er et historisk projekt, der skal give hele den grønlandske folkeskole et markant kvalitetsløft, og det er de fem kommuner med støtte fra fire store fonde med i alt 50 mio. kroner. Villum Fonden, A.P. Møller Fonden og Hempel Fonden støtter projektet med 15 mio. kroner, og OAK Foundation Danmark støtter med 5 mio. kroner.

De fire fonde, Departement for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke, Uddannelsesstyrelsen og Institut for Læring og en række repræsentanter for erhvervslivet er med i styregruppen. Tidligere medlem af Naalakkersuisut og nuværende kommerciel direktør i Air Greenland Maliina Abelsen er formand for styregruppen.

Maliina Abelsen siger således til Ilinniartitsisoq: – Styrken i projektet ligger i, at det er et nationalt tværgående projekt, hvor alle kommunerne er med, og den økonomiske opbakning fra fondene skaber nye muligheder. Uddannelse af vores børn og unge er omtrentligt det vigtigste indsatsområde i vores samfund, og med det her projekt er der en reel mulig for markante løft indenfor folkeskolen og hele uddannelsessektoren.

Birthe Therkildsen fortæller, at styregruppen, der er sammensat af en lang række ressourceper-

IVALO EGEDE

*Birthe Therkildsen
suliniutip malinnaaf-
figinissaa qilanaaraa*

*Birthe Therkildsen
glæder sig til at følge
det store projekt*

NAMMINEQ PIGSAQ / PRIVAT

*Maliina Abelsen oqarpoq
ilinniartitaanerup
kivinniarneqarnissaa
ilimagalugu*

*Maliina Abelsen udtaler,
at der med dette initiativ
er en reel mulighed for et
markant løft af uddannelses-
sektoren*

lermeerlutik ataatsimiissimasut. Ataatsimiinnermi tassani aqutsisuusut kajumissaarneqarput suliniutip siunertaanik aammalu qaqugu sumilu susoqarnissaa paasissutissiisasasut. Suliamik aqutsisup peqataasut siunissami qanoq paasissutissanik ilisimatinneqartassanersut nassuiarpaa. Aamma ilisimatitsissutigineqarpoq Rambøllip suliniutip peqqisartumik nalilersornissaa isumagissagaa, aamma EU sulinimmut suleqatiserineqarsinnaasoq misissorneqassaaq. Ilaasortat aamma nunanik allanik ilisimasalinnik peqateqarneq pingaaruteqartigisoq.

Siulersuisut kommunit tallimaasut atuarfeqarfiit qullersaqarfiisa pisortaannik ilaasortaqarpoq, tassaasut Hans Eriksen Avannaata Kommunia, Helene Berthelsen Kommuneqarfik Sermersooq, Hector Lennert Sørensen Kommune Qeqertalik, Laust Løgstrup Qeqqata Kommunia aammalu Jens Korneliusen Kommune Kujallermiit.

soner, holdt sit første møde i august 2018. På dette møde blev projektet opfordret til løbende at informere mere om, hvad projektet går ud på, og hvad der skal ske hvorhenne, hvornår. Projektlederen gjorde herefter rede for, hvordan man fremover vil informere deltagerne i projektet. Det blev også oplyst, at Rambøll skal sikre en grundig evaluering af projektet, og at EU gerne må komme ind over projektet. Medlemmerne af styregruppen havde også understreget vigtigheden at have international ekspertise med.

Bestyrelsen for projektet består af de fem kommunale skolechefer, nemlig Hans Eriksen fra Avannaata Kommunea, Hector Lennert i Kommune Qeqertalik, Laust Løgstrup i Qeqqata Kommunia, Helene Berthelsen i Kommuneqarfik Sermersooq og Jens Korneliussen i Kommune Kujalleq.

■ Ivalo Egedemit

■ Af Ivalo Egede

Pissutsit maannakut

- Kalaallit Nunaanni Meeqqat Atuarfianit soraarummeertartut naggataarutaasumik misilitsinnerni 70 % -ii fagit tamaasa angusiffigineq ajoraat taamaattumik pikkorissartinneqanngikkunik ilinniagaqarnissamut ingerlaqqissinnaanngitsut
- Taamaallaat atuartut 40 %-ii meeqqat atuarfiat qimakkunik ilinniagaqarniarlutik ingerlaqqittarput.
- Atuartut 8.000 missaaniittut atuarfinnit 80-ingaaneersuupput. Taakku ilaat taamaallaat 5-10 akornanni atuartoqarput ukiullu iluani anguneqarsinnaanatik.
- Atorfiit 250-it inuttaqanngillat. Tassa imaappoq ilinniartitsisut inaanni issiaviit tallimararterutaat inuttaqanngillat.
- Immakut internetimut attaveqalernerup qularnaarpaa 92 %-it internetti sukkanerusoq pigileraat, taamaallluta atuarfeqarfiup kiveqarnissaa teknologi iluaqutigalugu misilarparput – aammalu kalaallit nunaanni pisortat suleqataanissaannik piumasaqarnermik pituttuilluni.

Situationen nu

- 70 % af eleverne på grønlandske skoler består ikke alle de afsluttende fag i folkeskolen, og kan derfor ikke søge videre på en ungdomsuddannelse uden ekstra kurser
- Kun 40 % af eleverne fortsætter derfor med at studere efter folkeskolen
- De ca. 8.000 elever går i ca. 80 skoler. Nogle af dem har kun 5-10 elever og er umulige at nå store dele af året
- Der er 250 ubesatte stillinger. Det svarer til, at hver femte stol på lærerværelset er tom
- Med søkablet får 92 % adgang til hurtigt internet, så vi forsøger at bruge teknologien til at løfte folkeskolen – og stiller krav om forpligtende samarbejde mellem de grønlandske myndigheder

*Rune Bundgaard suliniummi 'Kalaallit Nunaanni Meeqqat Atuarfiannit kivitsineq'-mi aqutsisuuvoq
Lærerne på skolen i Narsaq over sig i at undervise på den nye måde*

Misileraalluni pilersitsillunilu atuartitsineq

Undersøgende og skabende undervisning

Atuartut atuarnermi
ullumikkornit peqataanerujussuussapput.
Misileraanerussapput, misissuinerullutik
pilersitsinerullutillu.

Eleverne skal i højere grad end
i dag være de aktive i timerne.
De skal være mere undersøgende,
eksperimenterende og skabende.

Rune Bundgaard suliniaqatigiinni 'Kalaallit Nunaanni Meeqqat Atuarfiannit kivitsineq'-mi aqutsisuuvoq. 2009-mi Kalaallit Nunaannut pivoq, Qasigiannguani efterskolemi attaveqatigiinneq pillugu atuartsissalluni, tassaniiporlu 2012-ip tungaanut. Ima oqaluttuarpoq: – Allanertat oqaasiinik atuartsinermi unamminarsinnaasut qaangeruminarnerusutut ippat attaveqatigiinneq pillugu atuartsinermi, atuartummi nipit assilissallu atorlugit paasisitsisinnaaneq ilinniartarpaat.

Qasigiannguaneereermermi kingorna Qallunaat Nunaanni antropologip pædagogikkertaani atualerpoq, Kalaallit Nunaanniilli iPadi atorlugu atuartsinerup atorqarnissaa pillugu atuartsinissamut, Qeqqata Kommunanit aammalu Kommune Kujallermi suliartoqquneqarluni. Suliniut ajungitsumik nassataqarpoq, naak interneteqarniarneq ajornartorsiutaagaluartoq.

– Suliniutip 'Kalaallit Nunaanni Meeqqat Atuarfiannit kivitsineq'-up siunertaraa ilinniartitsisut meeqqat atuarfiini ilikkartitsiniarnermi ullutsinnut naleqqunerusunik atortoqalernissaat. iPad-ip suliniutigineqarneranut attuumassuteqanngilaq. Ilikkartitsiniarneruvoq, kissaataammat atuartut atuarnerminni ilikkariartornissaat misileraanikkut pilersitsinerunnikkullu pissasoq. Qangaanerusoq ilinniartitsisup allattarfissuup saavaniit atuaqatigiit aquttarpai, kisianni ilinniartitsisup atuartseriaasia allanngortittariaqarpoq. Ilinniartitsisup aaliangersimasumik sammisaqartitsinikkut atuartut siunnorsorlugillu tapersersussavai. Rune Bundgaard-illu suliani pillugit oqaloqatigineqarami taamak oqaluttuarpoq.

Rune Bundgaard nangippoq: – Suliniut una iPad-mut attuumassuteqanngilaq. iPad-i tassaavoq, imassanik ilisimasassanillu aallernermi atortoq. Imaanngilaq atuartsineq pitsaanerulissasoq iPad-it kisiisa atorlugit atuartsigaanni. iPad-it atorlugit pitsaasumik atuartsisoqarsinnaavoq kisianni aamma akerlianik. Kisianni iPad-i atuartsinermi

Rune Bundgaard er ansat som projektleder på projektet 'Et løft af den grønlandske folkeskole'. Han kom til Grønland i 2009 for at undervise på medielinjen på efterskolen i Qasigiannguat, og der var han indtil 2012. Han fortæller: – De sproglige udfordringer med at undervise eleverne på et fremmedsprog blev ligesom lettere at overkomme i arbejdet med medier, fordi eleverne lærte at udtrykke sig i lyd og billeder.

Efter sin tid i Qasigiannguat begyndte Rune Bundgaard at læse pædagogisk antropologi i Danmark, men blev hentet til Grønland igen for at undervise i brugen af iPads i Qeqqata og Kujataata Kommune. Projektet kastede nogle gode ting af sig, selvom der var udfordringer med internet forbindelserne.

– Projektet 'Et løft af den grønlandske folkeskole' handler om, at lærerne i folkeskolen skal til at skabe nye og tidssvarende læringsprocesser i klasserne. Det er ikke et iPad projekt. Det er et didaktisk læringsprojekt, hvor man ønsker at eleverne i undervisningen bliver mere eksperimenterende og producerende. Tidligere var det læreren, der styrede alt i klassen fra sit kateder foran tavlen, men lærerens rolle skal ændres. Læreren skal i højere grad vejlede og understøtte eleverne i projektorienterede forløb. Det fortæller projektleder Rune Bundgaard, da jeg taler med ham om projektet.

Rune fortsætter: – Det her projekt er ikke et iPad-projekt. En iPad er bare et redskab, hvor man producerer indhold og henter viden. Man får ikke en bedre undervisning bare ved at indføre brugen af iPads. Man kan lave god undervisning på iPads, og man kan også lave dårlig undervisning på iPads. Men

Suliamik aqutsisoq Rune Bundgaard
Projektleder Rune Bundgaard

Nammineq filmiliorneq atuartunik kajumissuseqalersitsivoq
Det motiverer eleverne selv at være bag kameraet

*Atuartut storyboard,
speak aamma video
atorlugu sulisut*

*Eleverne arbejder
med storyboard,
speak og video*

RUNE BUNDGAARD

atorneqalerpat, interneteqarnerlu pitsaanerulerpat nutaamik ilikkartitsiniarneq periarfissaalissaaq.

Rune Bundgaardip naqissuserpaa interneteqartariaqanngitsoq nutaamik atuartitseriaaseq pitsaasoq atornerani. Oqarpoq: – Bluetooth atorlugu imassanik paarlaasseqatigiittoqarsinnaavoq internettikkut attaveqanngikkaanni.

Qanormi iliorluni?

Rune Bundgaardi aperaara, ilinniartitsisut atuartitseriaaseq nutaaq atorlugu qanoq atuartitsisarnersut. Taava videoliaq takutippaa Magdalene Abelsenip suleqataatalu Sisimiuni fotosyntese pillugu suliniuteqarlutik atuartitsinerat. Atuartut Book Creator atorlugu namminneq atuakkiorput karsenik naatitsineq pillugu. Ullut tamaasa allattaavimminnut iPad-iminniittumut allattarput, ullullu tamaasa karsit naajartorneri assilisarlugit. Naak atuartut allassinnaanngikkaluarlutik karset qanoq naatinneqartarneri assilissatigut nipilersuutitigullu videoliarivaat.

Magdalene Abelsen fotosyntese atorlugu projekteqarnermi ingerlatsisoq, massakkut Kommuneqarfik Sermersuumi konsulentinik pingasunik inuttassarsiuinermi siullerpaajulluni atorfinitsinneqarpoq.

Rune Bundgaardip aamma videoliani takutippaa, Atuarfik Hans Lyngemi Nuummiittumi 7.klassinut misiliutitut ingerlassimasani. Runep titartakkt A4-tut angissusillit aqqaneq marluusut agguaassimavai. Taava atuartut titartakkt tulle-riissaarlugit inississorpaat oqaluttualiatut pissanganarsaakatut takutitsisunngorlugu. Assilissat nipit assileeriaatsillu assigiinngitsut atorlugit, atuaqatigiit takutinniagartik pissa-

indførelsen af iPads og en forbedret internetforbindelse giver en række nye didaktiske muligheder.

Rune Bundgaard understreger, at det ikke er et must at være på internettet for at køre den nye slags undervisning. Han siger: – Man kan jo bruge bluetooth til at dele indhold med, hvis der ikke er forbindelse til internettet, eller hvis nettet er nede.

Hvordan gør man?

Jeg spurgte Rune Bundgaard, hvordan lærerne helt konkret underviser på den nye måde. Han viste mig derfor en video, hvor Magdalene Abelsen og en kollega i Sisimiut kørte et projekt om fotosyntese. Eleverne lavede selv en bog om, hvordan de såede karse i programmet Book Creator. De skrev dagbog hver dag på deres iPad, og de tog billeder af karsen dag for dag, og lagde billederne ind i Book Creator. Selvom eleverne ikke kunne skrive, kunne de med billeder og lyd skabe en lille video om, hvordan man dyrker karse. Magdalene Abelsen, der stod for dette projekt om fotosyntese, er ansat som den første af de tre nye konsulenter i Kommuneqarfik Sermersooq.

Rune Bundgaard viste mig også en video om et pilotprojekt, som han havde kørt i en 7. klasse på Atuarfik Hans Lyng i Nuuk. Rune havde udleveret tolv færdige tegninger, der var printet ud på A4-papir. Eleverne skulle så lægge tegningerne i en god rækkefølge, så de dannede en dramatisk fortælling. Med billeder og lyd, zoomen ind og ud og en mas-

nganartunngorlugu ersinangajattunngorlugulu videoliaraat, pineqarluni nukappiaraq atuarfimmi atuartilluni sinilertoortoq, iteramilu paasillugu sunaaffa inimi taartuinnarmi kisimiilluni.

Taamatut filmiaraliornerminni atuartut piginnaasassaminnik peqalerput. Pilersitsisinaanermi suleqatigiissinnaaneq ilikkarpaat, suliaasat agguataarneri ilikkarpaat, storyboardilorneq ilikkarpaat, oqalugiaatissap allannera ilikkarpaat, oqalugiaatimillu immiussineq ilikkarpaat, assilisallu nipitalerlugit suliarineri ilikkarpaat aammalu qaqugukkut suut atorpeqartarnersut ilikkarpaat. Naggataatigut filmiliao klassemi takutinneqassaaq tassanilu suliaminnik nalilerneqassallutik.

– Pingaaruteqarpoq ilinniartitsisoq aqutsiniassanngimmat oqarluni imatut imatullu iliorussi pitsaaneruvoq, kisiannili tunuarsimaassaaq atuartullu namminneq suliaasaaq qanoq naammassisinaanerlugu periarfissillugit. Ugguunatigut ilinniartitsisoq akulerussinnaavoq, oqalugiaatissaaq inuup aaliangersimasup kisimi suliaruarpagu imaluunniit aaliangersimasup kisimi assilisat killropagit. Atuatummi suliaasat tamarluinnaasa qanoq suliarineqartarneri ilinniartussaavaat.

Suna tamarmi pitsaasumik ingerlavoq

Runep suliniut assut tulluusimaarutigaa. – Suliammi iluatsitut ajunngitsumillu ingerlasut amerlapput. Immakkut internetimut attaveqaat ilaneqarpoq sumiiffinnilu mikinerusuni 4G-qalersimapput. Ilinniarfissuarmi ilinniartitsisunngorniat, ukioq aappaa avillugu kingullerni, iPad-i atorlugu atuartitsinermi ilikkartitsiniaatitut iluaqutissartai qanoq atorneqarsinnaaneri pillugit atuartinneqarput. Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup atuartitsissutissat naleqquttut suliarilerpaat aammalu atuartitsissutit digitalisererlugit aammattaaq naalakkersuisoqarfiup digitaliseringsstyrelse peqatigalugu Sharepoint aammalu Windows 365 aallaavittut toqqarsimavaat. Taamaallilluni ilinniartitsisut atuartitsissutissanik pitsaasunik suliaqarsimasut sanaaminnik avitseqateqarsinnaanngorput taanna atorlugu.

– Kommune Kujallermi Qeqqata Kommunianilu ukioq kingulleq iPad-it atorlugit suliamik toqqammavissaat ilaartorlugu suliaartik nangeqqiinnarpaat. Kommunit pingasut kingulliit aallartisarlutik suliniuteqarput. Suliniutit Aasiannit, Ilulissanit Nuummiillu aallartillutik ingerlaavartumik takutinneqassapput.

Suliniutip annerpaartaani ilinniartitsisut digitalit atorlugit nutaamik periuseqarlutik suleqatigiissinnaanerat suliniutigineqarpoq. Pikkorissarnerit konsulentinillu suleqateqarlutik allarpassuartigullu tassuunatigut tapersersorneqassapput. 'Kalaallit Nunaanni Meeqqat Atuarfiannit kivitsineq' pillugu anertunerusumik atuarneqarsinnaavoq kivitsisa.gl-mi.

se andre virkemidler lykkedes det holdet at skabe en spændende og lidt uhyggelig video om en dreng, der faldt i søvn i klasselokalet og vågnede op helt alene i mørket.

Det at producere en lille film som denne, det giver eleverne en lang række færdigheder. De lærer at arbejde sammen i en kreativ proces, de lærer at fordele opgaverne imellem sig, de lærer at lave et storyboard, at skrive en speak, og at indtale en speak, de lærer at redigere lyd og billeder og at se hvilke virkemidler, der fungerer hvornår. Til sidst skal produktionen vises til klassen, og så bliver der givet feedback.

– Det vigtige er så, at læreren ikke går ind og dikterer, at de skal gøre sådan og sådan, men at læreren trækker sig lidt tilbage og lader eleverne finde deres egen måde at løse opgaven på. Der hvor lærerens rolle er vigtigst på dette tidspunkt, det er for eksempel at gå ind og blande sig, hvis det altid er den samme, der skriver speaken, og hvis det altid er den samme, der klipper billederne sammen. Eleverne skal jo alle sammen lære, hvordan man gør de forskellige ting.

Alt tegner godt

Rune er begejstret for projektet: – Der er så mange ting, der går i den rigtige retning. Søkablet er blevet forlænget, og mange mindre steder har fået 4G. De lærerstuderende på Institut for Læring har de sidste halvandet år lært hvordan man underviser ud fra den nye didaktik hvordan man udnytter potentialet i iPads. Uddannelsesstyrelsen arbejder på at udvikle egnet materiale og digitaliserer også undervisningsmaterialer, og departementet har sammen med digitaliseringsstyrelsen valgt SharePoint og Windows 365 som fælles platform. Så fremover vil de lærere, der for eksempel udvikler noget rigtigt godt indhold, kunne dele deres materialer med alle de andre lærere.

– I Kujataata Kommunea og Qeqqata Kommunian bygger de videre på det fundament, som de allerede har bygget med de sidste års arbejde med iPads. De tre andre kommuner er på vej til at starte op. Her bliver projektet udrullet løbende med start i Aasiaat, Ilulissat og Nuuk.

En stor del af projektet er at få lærerne til at arbejde sammen på nye måder om at udnytte de nye digitale muligheder. Til dette vil de blive støttet af kurser, sparring fra konsulenter og mange andre tiltag. Man kan læse mere om 'Et løft af den grønlandske folkeskole' på kivitsisa.gl.

Nutaaliorluni aallarnisaaneq Fonden for Entreprenørskab

IMAK-ip siulittaasua nunatsinni nutaaliorluni aallarnisaaneq pillugu aningaasaateqarfimmi suleqataavoq, aningaasaateqarfiullu inuusuttut piginnaasaqarfiisigut ikorfartuiffissatut suliniaqatigiiffiuluni

Formanden for IMAK er med i arbejdet i Fonden for entreprenørskab Kalaallit Nunaat, der skal understøtte de unges kompetencer inden for innovation, entreprenørskab og iværksætteri

*Fonden for Entreprenørskab – Kalaallit Nunaat, siulersuisui Inuk Hostelsip Nuummiittup silataani qaqqamiittut
Bestyrelsen i Fonden for Entreprenørskab – Kalaallit Nunaat på fjeldet udenfor Inuk Hostels i Nuuk*

Fonden for Entreprenørskab – Kalaallit Nunaat
inuusuttut nutaaliorluni pilersitsisinnaaner
piginnaasaasigut ikorfartussavaa.

Fonden for Entreprenørskab Kalaallit Nunaat
Regionsleder Julie Rademacher
+299 547828 | JulieR@FFE-YE.dk
Nuukullak 32 | 3900 Nuuk | gronland.ffe-ye.dk

Fonden for Entreprenørskab Grønland under-
støtter unges kompetencer inden for innovation,
entreprenørskab og iværksætteri

Fonden for Entreprenørskab Kalaallit Nunaat
Regionsleder Julie Rademacher
+299 547828 | JulieR@FFE-YE.dk
Nuukullak 32 | 3900 Nuuk | gronland.ffe-ye.dk

2017-mi Namminersornerullutik Oqartussat Danmarkimi Fonden for Entreprenørskab peqatigalugu atuarfinni ilinniarfeqarfinnilu nutaaliorluni pilersitsisinnaaneq atuartitsissutitut ilanngunneqarnissaa siammarternissaalu pillugit suliniuteqarlerput. Augustimi ukioq manna nunatsinni aningaasaateqarfimmi nutaami siulersuisussat siullermeerlutik ataatsimiipput.

2017-mi ilinniartitsisut siulliit ilinniarteqqinneqarnerat naammassivaat, Nuuk Centerimilu 'Arsarnerit Inuusuttai – Young Northern Lights' qulequtaralugu sammisaqartitsillutik. Meeqqat inuusuttullu 300-it missaaniittut peqataapput.

Aningaasaateqarfik Nuummi allaffeqarpoq, maannakkullu suleqatissat amerlinerunissaat sulissutigaa. Nuummi Sisimiunilu ilinniartitsisut ilinniagaqaqqissinnaanerannik neqerooruteqarput. Atuartitsisutillu kalaallisoortut suliarineqarput. Aammattaaq aningaasanik annertunngitsunik qinnuteqarsinnaaneq periarfissaalerpoq. Tamakku pillugit annertunerusumik paasisaqarsinnaavutit facebookimi qupperneranni.

Siulersuisunngortussat augustimi 2018-mi ilisaritinneqarmata Birthe Therkildsen IMAK-imiit ima oqarpoq: – Nutaaliorluni aallarnisaaneq ilinniagaqarnerup iluani ilaatinneqalernissaa qilanaaraara. Nutaaliorluni aallarnisaaneq atorlugu atuartitsinermi atuartut paasissavaat siunissami suliffiusinnaasut amerlasoorpassuusut isumassarsiat pitsaasoq nassaarsinnaagaanni

Suliniutip pingaaruteqartup taassuma atuarfeqarfiit suliffeqarfiillu suleqatigiinnerisigut atuarfiit ilinniartitsisullu sakkusaannik amerlanerusunik pitsaanerusunillu peqalersissavaat.

Fonden for Entreprenørskab – Kalaallit Nunaat-ni suliffeqarfinniit ilinniagaqarfinniillu siulersuisui aqqaneq marlunnik inuttaqarpoq. Sulisitsisut GE-p pisortaa Brian Buus Pedersen siulersuisunut ilaavoq, imatullu oqarpoq: – Kalaallit Nunaat aningaasatigut nammineq napatilluni ingerlalissappat ullumikkumiit annertunerujussuarmik suliffeqarfinnit namminersortunit aningaasarsiornikkut siuariartornera ingerlatta-

Namminersornerullutik Oqartussat etablerede i 2017 et samarbejde med Fonden for Entreprenørskab i Danmark for at udbrede og forankre undervisning i entreprenørskab i skolerne og på uddannelserne, og i august i år kunne en nydannet bestyrelse for Fonden for Entreprenørskab – Kalaallit Nunaat holde sit første møde.

I 2017 har Fonden for Entreprenørskab gennemført den første efteruddannelse af lærere, og har ligeledes holdt et arrangement i Nuuk Center med overskriften 'Arsarnerit Inuusuttai – Young Northern Lights'. Op mod 300 børn og unge deltog i arrangementet.

Fonden har oprettet et kontor i Nuuk, og arbejder på at udvide antallet af partnerskaber. De tilbyder efteruddannelse af lærere både i Nuuk og Sisimiut,

Og de er undervejs med undervisningsmateriale på grønlandsk. Det er også blevet muligt at søge mikrokrolegater. Du kan se mere om alle disse ting på facebook siden

I forbindelse med præsentationen af bestyrelsen i august 2018, sagde Birthe Therkildsen fra IMAK sådan her: –Jeg glæder mig til at få sat fokus på entreprenørskab og innovation i uddannelsesverdenen. Entreprenørskabs-undervisning er med at vise eleverne, at der er mange veje at gå, og at man godt kan forfølge sin gode idé og ikke nødvendigvis behøver at arbejde i "traditionelle" jobs. Samarbejdet mellem uddannelsesverdenen og erhvervslivet vil give skolerne og lærerne flere og bedre værktøjer til dette vigtige arbejde.

Bestyrelsen i Fonden for Entreprenørskab – Kalaallit Nunaat består af tolv personer fra erhvervslivet og uddannelsessektoren. Direktør i Grønlands Erhverv Brian Buus Pedersen er medlem af bestyrelsen, og han udtalte følgende: – Hvis Grønland skal

*Immikkoortortaqaqfimmi pisortaq
Julie Rademacheri
allaffiup atertaavata saavani
Regionsleder Julie Rademacher
med det nye skilt til kontoret*

riaqarpoq. Taamaassappat amerlanerujussuit sapiissuseqarlutik suliffeqarfinnik pilersitsisinnaasariaqarput. Nutaaliorluni pilersitsisinnaaneq atuartitsissutitut ingerlanneqalerpat immaq inuusuttut amerlanerusut namminneq suliffeqarfutissaminnik pilersitsinissamut sapiissuseqarnerullutillu piumassuseqarnerulissapput, taamaalillutik Kalaallit Nunaata siunissaattut pingaartutut inissisimalissallutik.

Siulersuisut ukunannga inuttaqarpoq:

- Brian Buus Pedersen, *Sulisitsisut GE*
- Anette Lings, *Hotel Sisimiut*
- Julia Pars, *Visit Greenland*
- Mikael Thinghuus, *Royal Greenland*
- Thomas Tyt Mogensen, *BankNordik*
- Sarah Rødgaard, *atuarfiup pisortaa Qaqortoq*
- Christian Wenneke, *Greenland Business*
- Juliane Henningsen, *Arctic Circle Business*
- Marie Fleischer, *Mittarfeqarfuit/Grønlands Lufthavne*
- Gitte Adler Reimer, (siulittaasup tullia) *Grønlands Universitet*
- Jakob Nitter Sørensen, (siulittaasoq) *Air Greenland*
- Birthe Møller Therkildsen, *IMAK/Ilinniartitsisut Meeqqat Atuarfianneersut Kattuffiat*
- Christian Vintergaard, *Fonden for Entrepenørskab*

Kalaallit Nunaata immikkoortortaqaqfiani pisortaq Julie Rademacher ima oqaluttuarpoq: –Qilanaaraarput meeqqat inuusuttullu amerlanerusut sinnatuakkatik piviusunngortissinnaappatigut taamaalillutik inuiaqatigiit siuariartornerannut peqataallutik. Massakkummi inerititassat siaruarterneqassapput siunissami naajumaartussat.

klare sig selv økonomisk, skal den økonomiske vækst drives af en meget større privat erhvervssektor end i dag. Men det kræver, at langt flere tør skabe deres egen virksomhed. Med entreprenørskabsundervisning i uddannelsessektoren vil flere unge måske få modet og selvtilliden til at skabe deres egen virksomhed, og dermed blive en vigtig del af Grønlands fremtid.

Bestyrelsen består af følgende medlemmer:

- Brian Buus Pedersen, *Grønlands Erhverv*
- Anette Lings, *Hotel Sisimiut*
- Julia Pars, *Visit Greenland*
- Mikael Thinghuus, *Royal Greenland*
- Thomas Tyt Mogensen, *BankNordik*
- Sarah Rødgaard, *skoleinspektør i Qaqortoq*
- Christian Wenneke, *Greenland Business*
- Juliane Henningsen, *Arctic Circle Business*
- Marie Fleischer, *Mittarfeqarfuit/Grønlands Lufthavne*
- Gitte Adler Reimer, (næstformand) *Grønlands Universitet*
- Jakob Nitter Sørensen, (formand) *Air Greenland*
- Birthe Møller Therkildsen, *IMAK/Lærernes Fagforening i Grønland*
- Christian Vintergaard, *Fonden for Entrepenørskab*

Regionsleder Julie Rademacher i fondens afdeling i Grønland fortæller: –Vi glæder os til at se endnu flere børn og unge blive motiveret til at følge deres drømme og udvikle hele samfundet. Det er jo nu vi sår de frø, som skal gro i fremtiden.

Kingullermit

Akissarsiat pillugit isumaqatiginninniarnert

Aasaanerani sulinngiffeqareernerup kingornali isumaqatigininniarnert ingerlanerat allattoqarfimmi sulisut suliaannut malunnaateqarsimavoq.

Isumaqatiginninniarnert pillugit siulersuisut arlaleriarlugit tikisinneqarsimapput. Aammattaaq isumaqatiginninniarnermi, siornatigut Danmarkimi ilinniartitsisut kattuffianni allattoqarfimmi pisortaasimasoq Hans Ole Frostholt, isumaqatiginninniarnermi ikiortissatut IMAK-ip isumaqatigiissuteqarfigisimavaa.

Ombudsmandip aaliangiussai

Soorlu tusagasiutitigut atuarneqarsinnaasimasoq, IMAK-i Inatsisartut ombudsmandiannut ilaasortat marluk sinnerlugit suliassanngortitsisimavoq. Suliakkiutigineqartup aappaatorfeqartitat killiligaanngitsumik oqaaseqarsinnaanerannut tunngasuuvuq. Suliakkiutigineqartup aappaani mianersoq-qusinnermi kukkussutsit arlallit pineqarlutik. Taakkunani marluusuni IMAK-ip eqqortumik iliuuseqarsimanera ombudsmandip taperserpaa.

Suliat allat

Ajoraluartumik IMAK-ip suliarnik arlalinnik voldgiftimut aammalu eqqartuussiveqarnermut suliassanngortitassanik ingerlatsisimavoq. Suliakkiutigineqartut assigiinngitsorujussuupput kattuffeqarnermut akertiusumiit, suliakkiutigineqartunik akissuteqartannginneq aammalu isumaqatigiissutit sulinerimullu isumaqatigiissutit assigiinngitsunik paasineqarnerinut tunngasut.

Suliakkiutigineqartut ilaat inunntut ataasiakkaanut tunngasuupput allallu tunngavimmikkut kukkusuullutik. Suliakkiutigineqartut marluusut aasaanerani sulinngiffeqareernerup kingorna aaliangiiffineqarput, aappaata eqqunngitsumik persinneqarneranut aappaatalu kukkusumik akissarsitinneqartarnerani erniat ilanngunneqarsimannginnerinut. IMAK-i suliassiissutini taakkunani aamma taperserneqarpoq. IMAK-ip taamatut sassaqqusissummik tunniussinnginnermini suut ajoqutaasinnaanersut nalilersoqqaartarpai.

Siden sidst

Overenskomstforhandlingerne

Arbejdet i sekretariatet har siden sommerferien været meget præget af de igangværende overenskomstforhandlinger. Bestyrelsen har været indkaldt flere gange i den forbindelse. Desuden har IMAK indgået aftale med tidligere sekretariatschef i Danmarks Lærerforening Hans Ole Frostholt, så han hjælper med de igangværende forhandlinger.

Ombudsmands afgørelser

Som det har fremgået af medierne, har IMAK på vegne af to medlemmer rejst sager overfor Inatsisartuts ombudsmand. Den ene sag drejede sig om ansattes ytringsfrihed. Den anden sag handler om alvorlige fejl i forbindelse med tildeling af en advarsel. Ombudsmanden gav IMAK ret i begge sager.

Andre sager

IMAK har desværre en del sager på vej i voldgiftsretten og det almindelige retssystem. Det er vidt forskellige sager lige fra organisationsfjendtlig virksomhed, passiv sagsbehandling til fortolkning af aftaler og overenskomster. Nogle af sagerne vedrører kun enkeltpersoner andre er eget principielle.

To sager er afgjort efter sommerferien, den ene drejede sig om en uretmæssig bortvisning, den anden om manglende morarentebetaling ved forkert udbetalt løn. I disse sager fik IMAK også medhold.

Forinden IMAK udtager stævning i sådanne sager, får vi hver gang lavet en vurdering af procesrisikoen.

Ilinniartitsisut pisortallu pikkorissartarneri ilinniaqqittarnerilu

Septembari qaammat IMAK-i Ilinniartitsisut pisortallu pikkorissartarneri ilinniaqqittarnerilu pillugit isumasioqatigiinnermut peqataavoq. Isumasioqatigiinneq Ilisimatusarfiup aqqis-sorpaa.

Peqataasut Naalakkersuisoqarfimmiit, Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmiit, Ilisimatusarfimmiit, kommuniniit IMAK-imiillu aggersuupput. Isumasioqatigiinnerup piviusunngortissimaneranut pequtaavoq ukiuni marlunni kingullerni ilinniaqqittarnermut aningaasat atugassat illikartinneqarsimasut ikittuinnaat atorneqarsimammata. Oqallinnerit saqqummiinerillu ersersippaat, nutaamik eqqarsariaaseqarluni pikkorissartarnerit ilinniaqqittarnerilu, aqqissuuneqarneri, sumi ingerlanneqartarneri aammalu imarisaatigut allangortittariaqartut.

Atuarfeqarneq ilinniaqqittarnerillu pillugit aqqissueqqinneq

Atuarfeqarneq ilinniaqqittarnerillu pillugit aqqissueqqinnermi IMAK-i referencegruppemi ilaasortatut oktoberimi isumasioqatigiittoqarnerani peqataavoq. Projektgruppen tamarmik peqataapput suliatillu maannakkumut killiffii naatsumik saqqummiullugit. Referencegruppemi peqataasut projektgruppen suliatik pillugit saqqummiineranni apeqquteqarsinnaatitaapput aammalu projektgruppen ataasiakkaat naapeqatiginissaanik periarfissinneqarlutik. Projektgruppen suliaat decembari 2018-mi naammassineqassapput, taassumalu kingorna inner-suusutigitineqartut suliareqqinneqassallutik.

Referencegruppemi peqataasut neriorsorneqarput suliamut tassunga peqataatinneqassasut. Soqutiginarporpassuarnik oqaaseqaateqartoqarpoq/paasissutissiisoqarpoq, kisianni ajorluartumik IMAK-ip ernumassutaa minnerulinngilaq aqqissueqqinneq ilusimigut aqqissuussinerinnaassasoq imarisaatigullu allannguuteqarnavianngitsoq.

Lærernes og ledernes kurser samt efter- og videreuddannelser

I september deltog IMAK i et to-dages seminar om lærernes kurser og efter- og videreuddannelser. Seminaret var arrangeret af Ilisimatusarfik. Deltagerne kom blandt andet fra Departementet, Uddannelsesstyrelsen, Ilisimatusarfik, kommunerne og IMAK. Det viste sig, at baggrunden for seminaret var, at der havde været mindre forbrug på efter- og videreuddannelseskontoen i to år.

Diskussionerne og oplæggene viste tydeligt, at der er brug for nytænkning både i forhold til fordelingen mellem kurser og efter- og videreuddannelser, organiseringen, fysisk placering af aktiviteterne og ikke mindst det indholdsmæssige.

Skole- og uddannelsesreform

I oktober deltog IMAK, som medlem af referencegruppen vedr. skole- og uddannelsesreformen, i et to-dages seminar. Alle projektgrupper var repræsenteret og fremlagde kort om deres arbejde indtil nu. Der var mulighed for referencegruppen dels at stille spørgsmål i plenum, dels at holde møde med de enkelte projektgrupper. Projektgruppernes arbejde skal være afsluttet i december 2018, hvorefter der skal arbejdes videre med indstillingerne. Referencegrupperne er i den anledning lovet at blive inddraget i det videre arbejde. Der var mange interessante kommentarer og oplysninger, men IMAKs bekymring for, at det bliver en strukturreform mere end en indholdsreform er desværre ikke blevet mindre.

Inatsisartut Kulturimut, Ilinniartitaanermut Ilageeqarnermullu ataatsimiititaliaanik ataatsimeeqateqarneq

Ileqqut malillugit ukiaanerani Inatsisartut ataatsimiinnerat iluatsillugu Inatsisartut Kulturimut, Ilinniartitaanermut Ilageeqarnermullu ataatsimiititaliaanik ataatsimeeqateqarpoq. Inatsisartut ukiaanerani ataatsimiinneranni oqaluuserisassat arlaqartut pillugit oqaaseqarfiginissaannik IMAKi periarfis-sinneqarpoq. Aammalu Atuarfik – ilinniaqqinnerlu pillugit aaqqissueqqinnerup suliarineqarneranut IMAKip peqataatin-neqarnertik oqaluttuaralugu. Tassani IMAKip sinniisoqarfiata kingullermik ataatsimeersuarnerminni tunngavissatut sul-iutissamik kopiivi tuniuppaat.

IMAK-ip sulinngiffeqarluni angalanermi aningaasaateqarfia

Sulinngiffeqarluni angalanermi aningaasaateqarfimmut ta-piissummik qinnuteqarsinnaaneq qaangiuppoq. Ukioq manna aningaasaateqarfimmi siulersuisut siusissukktu ataatsimiin-nertik ingerlassimavaat siullermillu ataatsimiillutik septem-bari 2018-mi. Qinnuteqarfissap ullua 31. oktober 2018 qaa-ngiummat qinnuteqartut 193-iupput.

IMAK-ip Timelærerinut sulinngiffeqarluni angalanermi aningaasaateqarfia

Timelærerit sulinngiffeqarluni aningaasaateqarfia siuler-suisui siullermeerlutik 20. november 2018 ataatsimiissapput. Taassuma kingorna timelærerit 2019-mut sulinngiffeqarluni angalanermi tapiissummik qinnuteqarsinnaalissapput.

Juallikkunni allattoqarfik

Allattoqarfik juallip ukiortaallu akornanni 21. december 2018 nal. 12.00-miit –1. januar 2019 ilanngullugu matoqqassaaq.

Allattoqarfimmut attaveqarneq

Piffissat ilaani allattoqarfimmi sulisut pikkorissanngikkunik/ilinniaqqinngikkunik, suliamut tunngatillugu angalanngikku-nik imaluunniit sivisuumik napparsimallutik sulissanngillat.

Mailikkullu saaffiginissutit, sulisunut ataasiakkaanut pinnagu imak@imak.gl-mut nassiutissavat sukkasuumik akineqassaguit.

Møde med Inatsisartut udvalg for Kultur, Uddannelse og Kirke

Traditionen tro blev der holdt møde med Inatsisartut udvalg for Kultur, Uddannelse og Kirke i forbindelse Inatsisartuts efterårssamling. IMAK fik lejlighed til at kommentere flere af de punkter, der er på dags-ordenen på efterårssamlingen. Endvidere blev ud-valget orienteret om IMAKs deltagelse i skole- og uddannelsesreformen indtil nu. I den forbindelse fik udvalget kopi af IMAKs princip – og indsats-program, som blev vedtaget på sidste repræsentant-skabsmøde.

IMAKs ferierejsefond

Ansøgningsfristen om tilskud til ferierejsefonden er nu overstået. I år har bestyrelsen for ferierejsefonden været tidligt ude og holdt møde første gang i septem-ber 2018. Indtil ansøgningsfristens udløb d. 31. okto-ber 2018 er der 193 ansøgere til fonden.

Timelærernes ferierejsefond

Bestyrelsen for timelærernes ferierejsefond skal holde sit første møde d. 20. november 2018. Derefter kan timelærere ansøge om tilskud til ferierejsen i 2019.

Sekretariatet i julen

Sekretariatet er i forbindelse med jul og nytår lukket fra den 21. december 2019 kl. 12 og til og med den 1. jan 2019.

Kontakt til sekretariatet

I perioder er nogle af medarbejderne på tjeneste-rejser eller kurser/efteruddannelse eller langtids-sygemeldt. Vil du være sikker på din mail bliver læst hurtigst muligt, så send den til imak@imak.gl i stedet for til enkeltpersoner.

■ Af Lisbeth Frederiksen

■ Lisbeth Frederiksenimit

Kiffaanngissu pisinnaa Frihedsre

Meeqqat atuarfianni atorfillit, inatsimmi tunngaviusumi qulakkeerneqartumik, kiffaanngissuseqarnerisa pingaaruteqassusia

Inatsit tunngaviusoq arlalinnik kiffaanngissuseqarnermut pisinnaatitaaffinnik imaqarpoq, suliffimmi pisortanit ilaanneeri-arluni unammillerneqarsinnaasartunik. Ilaannikkut piffinni aaliangersimasuni pisortat kissaatigisinnaasarpaat pisortani atorfeqartup oqaaseqarsinnaatitaanerata killilersornissaa. Allatigut pisortat – kattuffiup peqataatinnissaanik pinaveersaarnissaq aallaavigalugu – kissaatigisinnaasarpaat atorfillip aatsaat kattuffini attavigissagaa, pisortat ajornartorsiummik ilisimatin-neqareeraangata. Uuma allaaserisap, kiffaanngissuseqarnermut pisinnaatitaaffiit aallaavigalugit, eqqartussavai periarfissat assi-giinngitsut ilaasortat siunnersortissarsiornissaminut ikiorser-neqarnissaminnullu IMAK-imit pisinnaatitaaffeqarneri sulif-fimmi aaqqiagiinngittoqartillugu assingusumillunniit.

Suut pisinnaatitaaffiit

Inatsit tunngaviusoq kapitali VIII-mi ilaatigut imaqarpoq kif-faanngissuseqarnermut pisinnaatitaaffinnik ilisimaneqartu-nik. Kiffaanngissuseqarnermut inatsisit aamma nunat assi-ginngitsut akornanni inuttut pisinnaatitaaffiit isumaqatigiissutini, aamma Kalaallit Nunaani atuuttuni, siumorneqarsinnaapput. Kiffaanngissuseqarnermut pisinnaatitaaffiit ilaatigut oqaase-qarsinnaanermut pisinnaatitaaffik ilagivaat §77-imiittoq kiisalu katersuunnissamut pisinnaatitaaffik §78-imiittoq. Aalianger-sakkat tapertalerneqarput oqaatigineqareersutut assersuuti-

Betydningen af de grundlovssikrede frihedsrettigheder for ansatte i folkeskolen

Grundloven indeholder en række såkaldte frihedsret-tigheder, som fra tid til anden udfordres af ledelsen på arbejdspladsen. I nogle situationer kan ledelsen have et ønske om at begrænse den offentligt ansatte ytringsfrihed. Andre gange kan ledelsen – under henvisning til at undgå inddragelse af fagforeningen – ønske at den ansatte først kontakter sin fagforening, når ledelsen er blevet orienteret om en problemstilling. Denne artikel vil, med udgangspunkt i frihedsrettig-hederne, beskrive forskellige aspekter af medlemmer-nes ret til søge rådgivning og hjælp fra IMAK i tilfæl-de af uoverensstemmelser eller lignende på arbejds-pladsen.

Hvilke rettigheder

Grundloven indeholder i sit kapitel VIII blandt andet det, man kender som frihedsrettighederne. Friheds-rettighederne finder man også som en del af de inter-nationale menneskerettighedskonventioner, som gæl-der i Grønland. Frihedsrettigheder omfatter blandt andet ytringsfriheden i §77 og foreningsfriheden i §78. Bestemmelserne suppleres som nævnt af eksem-pelvis den europæiske menneskerettighedskonventi-ons artikel 10 om ytringsfrihed, herunder retten til at

Qaaseqarnermut titataaffiit rettigheder

galugu europami inuttut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiisummi artikel 10-mi oqaaseqarsinnaatitaaneq pillugu, taassumalu ataani paasissutissanik pinissamut agguaassinisamullu pisinnaatitaaffik, kiisalu artikel 11 katersuussinnaatitaanermut pisinnaatitaaffik, taassumalu ataani kattuffinnut ilanngunnissamut pisinnaatitaaneq. Taakkua pisinnaatitaaffit ilisarnaatigaat, pisinnaatitaaffiit atorneqarnissaat ikittoralaa-ginnarni killilersorneqarsinnaammata.

Suliffimmut atatillugu pisinnaatitaaffiit qanoq isumaqarpat

Peqatigiiffeqarnissamut pisinnaatitaaffik kiisalu kattuffimmut ilanngunnissamut pisinnaatitaaffik tassaaginnangillat kattuffimmut ilaasortaasinnaatitaaneq. Pisinnaatitaanerup ilagivaattaq kattuffiup sulisitsisumut sinniisuusinnaatitaanera. Ilaasortaq kattuffimminut toqqaannartumik, ilaasortap suliaminut atorfinitsitaanerminullu pissutsit pillugit, saaffiginnissinnaanngippat, taava kattuffiup ilaasortani sinnerlugit soorunami atuarfiup pisorta qarfanut sinniisuuffigisinnaanngilai. Tamanna europami inuttut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutip artikel 11-at aallaavigalugu paasineqarsinnaavoq, ataasiakkaat kattuffimmut ilaasortanngornissaminut pisinnaatitaaffeqartut soqutigisatik illersorniarlugit.

Oqaaseqarsinnaanermut pisinnaatitaaffik oqaaseqarsinnaaneq taamaallaat pillugu imaqqanngilaq, kisiannili aamma paasissutissanik pisinnaaneq ingerlatitsisinnaanerlu pisortanit akuleruffigineqarani. Ilinniartitsisumut meeqqat atuar-

modtage og dele informationer, og artikel 11 om foreningsfriheden, herunder om retten til at tilslutte sig fagforeninger. Disse rettigheder er karakteriseret ved, at man kun i meget få tilfælde kan begrænse brugen af disse rettigheder.

Hvad betyder rettighederne i relation til arbejdspladsen

Foreningsfriheden og retten til at tilslutte sig en fagforening er ikke alene et spørgsmål om at have ret til at være medlem af en fagforening. Retten indbefatter også retten til at lade fagforeningen repræsenterer sig i forhold til sin arbejdsgiver. Hvis et medlem ikke kan henvende sig frit til sin fagforening om forhold, der vedrører medlemmets arbejds- og ansættelsesforhold, vil fagforeningen jo af gode grunde ikke kunne repræsentere sine medlemmer i forhold til skoleledelsen. Dette kan udledes af den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 11, hvor den enkelte har ret til at blive medlem af en fagforening for at beskytte sine interesser.

Ytringsfriheden indeholder ikke blot en ret til at udtrykke sig, men også en frihed til at modtage eller meddele oplysninger uden indblanding fra offentlig myndighed. For en lærer ved en folkeskole er der intet til hinder for, at læreren kontrakter IMAK og videregive alle oplysninger, der ikke er tavshedsbelagte.

fianeersumut akornutissaqanngilaq, ilinniartitsisup IMAK-i attaviginissaa paasissutissallu nipangiusimasussaannigitsut ingerlateqqillugit. Taamaallaat ilanngunneqanngillat, paasisutissat ilinniartitsisup atorfinitsitaanerminut illersorneqarnissaanut tunngasut. Ilinniartitsisoq aamma paasissutissanik IMAK-imut ingerlatitseqqinnissaminut pisinnaatitaavoq nalakkiinerit inatsisinik unioqqutitsisut pillugit, taamaallaat nipangiusimasussaataasut paasissutissat ilanngutinngikkunigit. Ilinniartitsisoq nalorniguni paasissutissaq ingerlateqqinneqarsinnaanersoq, ilinniartitsisup paasissutissaq ingerlateqqinnginnerani kinaassusermut tunngasut piiappaassavai.

Atuarfiup pisorta qarfiata piumasarisinnavaa, ilinniartitsisup pisortani ilisimatissagai kattuffimmut saaffiginninnginnermini?

Aallaaviusumik ilinniartitsisoq pisortaminut taamatullu atuarfiup pisorta qarfianut tatiginninnissaminut pisussaati-taavoq. IMAK-imulli saaffiginninnermi tatiginninnissamut pisussaataaneq killilerneqarsinnaavoq ilinniartitsisup kattuffimminut sulineri atorfeqarnermilu pissutsit pillugit siunnersorneqarnissaminik ilitsersorneqarnissaminillu pisinnaatitaaffeqarmat, imaluunniit IMAK-ip ilinniartitsisoq sinnerlugu tamakku suliarisinnaammagit. Ilinniartitsisup sinniisuminukarnissani qinerpagu, taamaalillunilu sinniisqarnikkut aqqissuussineq atuarfimmu isorisassanik apuussiniarluni atorpagu, tamanna paasineqassaaq suliffiup iluani maalaarnertut. Tamanna ileqqoq sinniisut isumaqatigiissutaanni Kalaallit Nunaata Naalakkersuisuisa IMAK-illu akornanni aaliangersarneqartumiippoq, taamaalilluni sinniisup atuarfimmi ilinniartitsisunit maalaarutit il.il. tigusi-naassagai atuarfiullu pisorta qarfianut saqqummiullugit. Erseqqissartariaqarporli ilaasortaq suna pissutiginerlugu sinniisuminukarusunngippat, taava ilaasortaq toqqaannartumik IMAK-imut saaffiginnissinnaammat.

Læreren må dog som udgangspunkt ikke videregive oplysninger, der er omfattet af reglerne om tavshedspligt. Undtagelsen hertil er de tilfælde, hvor videregivelsen af oplysningen er nødvendig for at kunne beskytte læreren i sit ansættelsesforhold. Læreren har også ret til at videregive oplysninger om ulovlige ordrer til IMAK, når der ikke samtidigt sker videregivelse af oplysninger omfattet af tavshedspligten. Hvis læreren er usikker på om oplysningen kan videregives, må læreren anonymisere oplysningerne inden videregivelsen.

Kan skoleledelsen kræve, at læreren skal informere eller orientere ledelsen før henvendelsen til fagforeningen?

Som udgangspunkt har læreren en loyalitetsforpligtelse overfor sin arbejdsgiver og dermed skoleledelsen. Men lige netop i forhold til kontakten med IMAK vil denne loyalitetsforpligtelse være begrænset af lærerens ret til søge råd og vejledning hos sin fagforening om sine arbejds- og ansættelsesforhold for derigennem at varetage sine interesser eller for at få IMAK til at varetage disse på lærerens vegne.

Hvis læreren vælger at gå til sin tillidsmand og anvende tillidsrepræsentantsystemet for at adressere kritiske forhold på skolen, er dette i øvrigt at opfatte som en intern klagemekanisme. Dette princip er også fastsat i tillidsrepræsentantaftalen mellem Grønlands Landsstyre og IMAK, hvorefter tillidsrepræsentanten skal kunne modtage klager mv. fra lærerne på skolen og forelægge dem for skoleledelsen.

Det skal dog understreges, at hvis et medlem af en eller anden grund, ikke ønsker at gå til tillidsrepræsentanten, har medlemmet ret til at gå direkte til IMAK.

Danmarkimi kattuffiit peqatigiiffillu

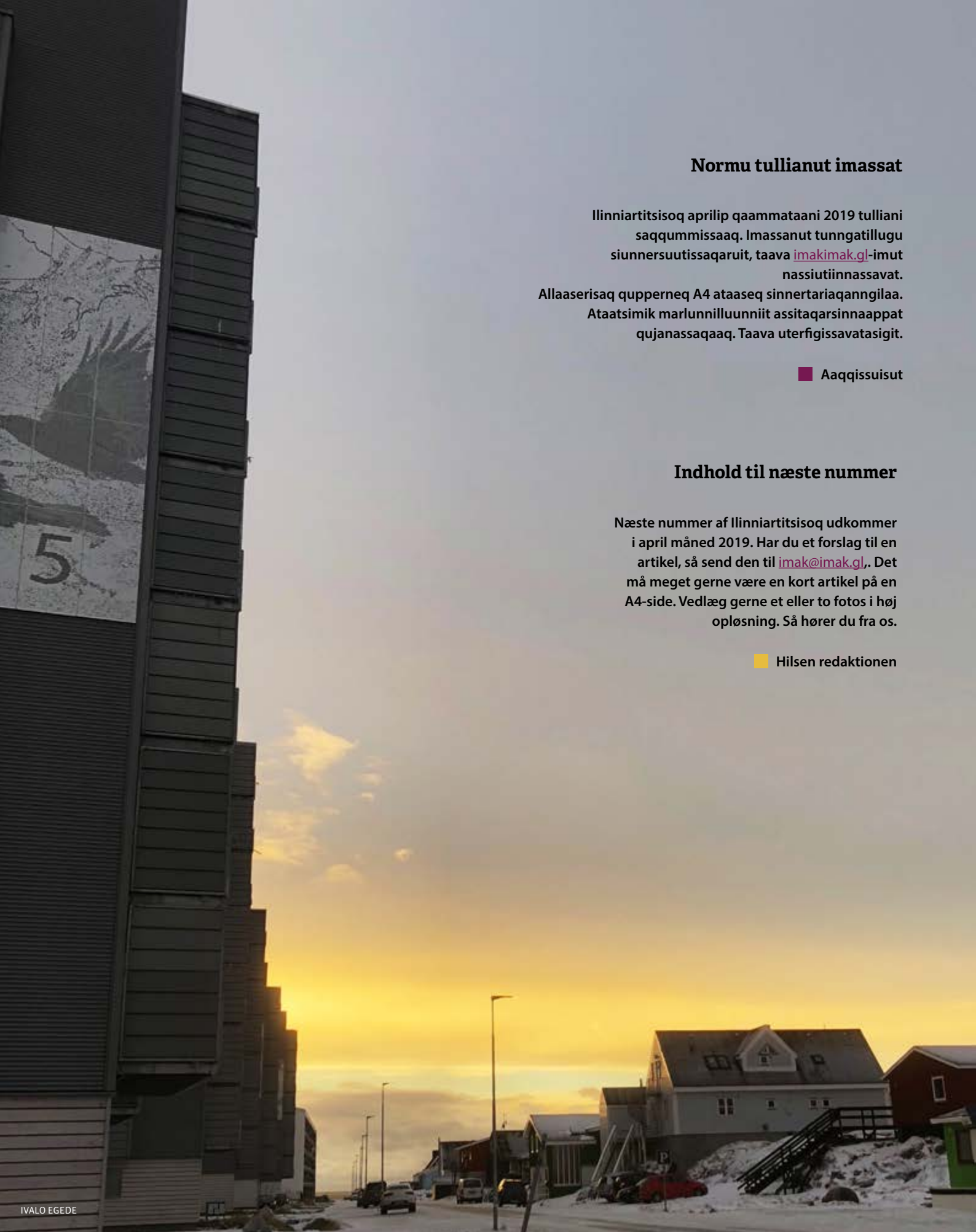
De danske organisationer

Ulloq 11. september 2018 IMAKimi siulittaasutta Birthe Therkildsen-p, qallunaat nunaanni kattuffiit peqatigiiffillu siulittaasui nuummut tikeraaneranni ataatsimeeqatigivai. Danmarkimiit peqataapput Sara Vergo, Djøf Offentlig-mi siulittaasooq, Camilla Gregersen, Dansk Magisterforeningimi siulittaasooq, Per Bucholdt Andreassen, Præsteforeningimi siulittaasooq, Annette Nordstrøm Hansen, Gymnasielærerforeningimi siulittaasooq aammalu Tine Segel, Bibliotekarforbundimi siulittaasooq. Taakkua saniatigut peqatigiiffinni siunnersortit aamma peqataatinneqarput, aammalu IDA-miit siunnersorti peqataalluni.

Den 11. september 2018 mødtes vores formand for IMAK Birthe Therkildsen med formændene for en række danske faglige organisationer under deres besøg i Nuuk.

Fra Danmark deltog Sara Vergo, formand for Djøf Offentlig, Camilla Gregersen, formand for Dansk Magisterforening, Per Bucholdt Andreassen, formand for Præsteforeningen, Annette Nordstrøm Hansen, formand for Gymnasielærerforeningen og Tine Segel, formand for Bibliotekarforbundet. Der ud over deltog konsulenter fra disse fagforeninger, samt en konsulent fra IDA. De danske formænd var meget glade for mødet, og de ser alle frem til at fortsætte det gode samarbejde med de grønlandske organisationer.

Normu tullianut imassat

Ilinniartitsisoq aprilip qaammataani 2019 tulliani saqqummissaaq. Imassanut tunngatillugu siunnersuutissaqaruit, taava imak@imak.gl-imut nassiutiinnassavat.

Allaaserisaq qupperneq A4 ataaseq sinnertariaqanngilaa. Ataatsimik marlunnilluunniit assitaqarsinnaappat qujanassaqaq. Taava uterfigissavatasigit.

■ Aaqqissuisut

Indhold til næste nummer

Næste nummer af Ilinniartitsisoq udkommer i april måned 2019. Har du et forslag til en artikel, så send den til imak@imak.gl. Det må meget gerne være en kort artikel på en A4-side. Vedlæg gerne et eller to fotos i høj opløsning. Så hører du fra os.

■ Hilsen redaktionen